

1.01 Izvirni znanstveni članek UDK: 929Ušeničnik A.:378.6:2(497.4Ljubljana)(091)

Slavko Krajnc

dr. liturgije, redni profesor za liturgiko
Teološka fakulteta UL, Poljanska c. 4, p. p. 2007, SI – 1001 Ljubljana
e-naslov: slavko.krajnc@teof.uni-lj.si

ZNANSTVENO, PEDAGOŠKO IN STROKOVNO DELO PRVEGA DEKANA TEOLOŠKE FAKULTETE PROF. DR. FRANCA UŠENIČNIKA

1 UŠENIČNIKOVA ŽIVLJENJSKA POT IN ZNAČAJ

Franc Ušeničnik se je rodil 2. 10. 1866 v Predmostu pri Poljanah nad Škofjo Loko. Po osnovni šoli v Poljanah in Škofji Loki ter gimnaziji v Ljubljani (1879–1887) je nadaljeval študij v Rimu na Gregorijani in 10. julija 1890 dosegel doktorat iz filozofije. Kakšno temo je obravnaval, ni znano, saj je ne omenja noben dokument v njegovi zapuščini ali razpravi, četudi je v listini rečeno, da je napisal disertacijo in jo zagovarjal. Omenjene disertacije ni mogoče najti ne v Nadškofijskem arhivu Ljubljana, pa tudi ne v Zgodovinskem arhivu in muzeju Univerze v Ljubljani, kjer hranijo njegove mnoge dokumente o zaposlitvi. Po mnenju sedanjega arhivarja na papeški univerzi Gregoriana, p. Markusa Pillata SJ, naj bi se takrat za doktorat ne zahtevala pisna disertacija, kot jo poznamo danes, ampak le nekaj preprostejšega, česar niso arhivirali. In verjetno je prav to ustrezna razlaga dejstva, da ni ohranjen noben izvod Ušeničnikove disertacije iz filozofije, kot tudi ne iz teologije. Je pa doktorand dobil nadvse slovesno, v latinskem jeziku napisano, osem strani dolgo listino, katere naslovnica je barvno tiskana, medtem ko je ostalo besedilo v črni barvi s praznim prostorom, v katerega so ročno vpisali podatke takratnega rektorja kolegija, izpitne komisije, doktoranda, področja doktorata ter datum in podpise članov komisije. Tako je v zadnjem delu listine zapisano, da je »p. Lavrencij Lugari, rektor rimskega kolegija ali papeške gregorijanske univerze, sklical za dan 10. julija 1890 profesorje filozofske fakultete: Avgusta Ferretija, Pija De Mandato, Gasparija Ferrarja in Filipa Vella ter jih naprosil, da bodo s končnim izpitom preizkusili, ali g. Franc Ušeničnik, potem ko je dovršil vse filozofske študije, pozna filozofijo

tako, da bi se mu mogel podeliti doktorat filozofije. Ko je imenovan g. Franc Ušeničnik na zastavljena vprašanja primerno odgovoril in ugovore pravilno rešil, so vsi naprošeni profesorji komisije odgovorili z da! Ker je s pisano disertacijo in posebnim izpitom dokazal svoje znanje filozofskih znanosti, so vsi soglašali, da se mu zaradi krepostnosti in znanja podeli doktorat iz filozofije.«⁶¹⁷ Iz povedanega je razvidno, da je Franc Ušeničnik v treh letih študija dosegel doktorat iz filozofije, ga zagovarjal in takoj nadaljeval študij teologije s posebnim ozirom na pastoralnem bogoslovju in liturgiki ter po štirih letih dosegel še doktorat iz teologije. Tudi ta listina omenja pisno disertacijo in ustni zagovor, vendar nobenega izvoda disertacije ni mogoče najti, niti da bi bil kjerkoli omenjen naslov disertacije.⁶¹⁸

V duhovnika je bil posvečen na praznik apostolov sv. Simona in Juda Tadeja, 28. 10. 1893, v cerkvi papeškega kolegija Germanika. Ko se je vrnil domov, je bil najprej 2 leti kaplan pri sv. Jakobu v Ljubljani in istočasno katehet na državni obrtni šoli (1894–1896),⁶¹⁹ nato eno leto spiritual in prefekt v deškem semenišču, to je v Alojzijevišču,⁶²⁰ ter učitelj italijanščine na državni nižji gimnaziji (1896–1897), potem osem let spiritual v bogoslovnem semenišču (1897–1905)⁶²¹ ter štiri leta (1905–1909) rektor in ekonom deškega semenišča v knezoškofjskem zavodu sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano.⁶²² 10. avgusta 1909 je postal profesor pastoralne teologije, pedagogike in katehetike na bogoslovnem učilišču,⁶²³ duhovni škofjski svetnik (15. 9. 1903) in odbornik Katoliškega tiskovnega društva (1903), svetovalec knezoškofjske cerkvene sodnije (4. 4. 1911), redni spovednik uršulink v Ljubljani (6. 10. 1909) in usmiljenih sester sv. Vincencija Pavelskega v zavodu sv. Stanislava (12. 8. 1912; 31. 8. 2015), branilec vezi v postopku ničnosti

⁶¹⁷ Nadškofjski arhiv Ljubljana (NŠAL), Zapuščine, šk. 51. Na žalost ni bilo mogoče izbrskati nobenega izvoda disertacije ne v arhivu Univerze Gregoriana kot tudi ne v arhivu kolegija Germanicum v Rimu, kjer je Ušeničnik stanoval.

⁶¹⁸ Listina doktorata iz teologije je vsebinsko in po obliki podobna tisti iz filozofije, le da je v listini doktorata iz teologije omenjen novi rektor univerze p. Emilij De Augustinis, novi datum 28. junij 1894 ter člani komisije s področja bogoslovja: Ludovik Billot, Feliks Pignataro, Gulielmo Arendt in Josef Floeck (NŠAL, Zapuščine, šk. 51, temu pa je dodan še prevod listine in datum 2. julija 1894).

⁶¹⁹ Z dne 21. 8. 1894 št. 2341 je bil z dekretom knezoškofjskega ordinariata imenovan za kaplana pri Sv. Jakobu in je službo nastopil 1. 9. 1894. Istočasno je bil z odlokom ministrstva za bogočastje in uk 12. 9. 1894 št. 21066 imenovan za kateheta na državni strokovni obrtni šoli v Ljubljani in je službo nastopil s 1. oktobrom 1894 (NŠAL, Zapuščine, šk. 48; Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani (dalje: ZAMU), Personalna mapa UL IV-69/1919).

⁶²⁰ Glej dekret knezoškofjskega ordinariata z dne 1. 9. 1896 št. 2692 (NŠAL, Zapuščine, šk. 48).

⁶²¹ Glej dekret knezoškofjskega ordinariata z dne 27. 8. 1897 št. 2268, s katerim je bil imenovan za vzgojnega vodjo in učitelja liturgike in homiletike v bogoslovnem semenišču v Ljubljani (NŠAL, Zapuščine, šk. 48).

⁶²² Škof Anton Bonaventura Jeglič je v dekretu zapisal, da ga »po dolgem in zrelem premišljevanju in posvetovanju imenuje za rektorja, ker je za znanost in nравnost v škofjskih zavodih v Št. Vidu neizrečeno važno, da mu je na čelu mož znanstveno in asketično dobro izobražen ter pred svetom ugleden.« S prvim septembrom 1909 je službo rektorja predal ravnatelju Janezu Gnidovcu (NŠAL, Zapuščine, šk. 48 in 51, dopis škofa Antona Bonaventure Jegliča z dne 22. 8. 1905, št. 3477 in z dne 23. 8. 1909).

⁶²³ V pismu z dne 28. 2. 1909 mu škof Jeglič sporoča, da ga bo postavil v službo profesorja pastoralke s prvim oktobrom, saj se je msgr. Zupančič odločil, da bo predaval omenjeni predmet vse do upokojitve 31. julija 1909 (NŠAL, Zapuščine, šk. 49). Dejansko pa ga z dopisom 10. avgusta 1909 imenuje za 1. oktober, saj je msgr. Anton Zupančič vstopil v pokoj šele s 30. septembrom 1909 (NŠAL, Zapuščine, šk. 48).

zakonske zveze (1914),⁶²⁴ konzistorialni svetnik (17. 11. 1914); nadzornik verouka v ljubljanskih osnovnih in meščanskih šolah,⁶²⁵ drugi namestnik oficijala na škofijskem sodišču (5. 8. 1919); prosinodalni eksaminator (1. 10. 1900; 30. 4. 1903; 5. 10. 1914; 5. 3. 1920; 29. 9. 1934; 24. 8. 1940), častni kanonik ljubljanskega stolnega kapitlja (18. 12. 1922),⁶²⁶ član načelstva Jugoslovanske knjigarne in Jugoslovanske tiskarne (20. 7. 1926), škofijski cenzor knjig (15. 11. 1915) in član različnih svetov.⁶²⁷ Ustanovil je škofijsko društvo za varstvo sirot⁶²⁸ in bil vpisan v različne bratovščine.⁶²⁹

Po značaju je bil Franc Ušeničnik zelo skromen, skoraj 'svetobežen' in kljub navidezno trdi skorji nenavadno mehek in nežen. Vsak vesel ali žalosten dogodek mu je privabil solze v oči. Bil je mož dela, reda in molitve. Natančni dnevni red, ki se ga je do minute držal, mu je omogočil, da je našel vedno dovolj časa za študij in za pisanje. Vse do zadnjega je vstajal že ob štirih zjutraj in preživel dan v delu in molitvi. Ko je bil že upokojen in ko mu je vid zelo opešal, je še z velikim trudom sestavljal vsakoletni bogoslužni koledar. In ko se mu je vid tako poslabšal, da se je moral odreči znanstvenemu delu in branju knjig, je v stolnici vsako jutro ure in ure predsedel v spovednici, čez dan pa duhovnikom, ki so se obračali nanj, svetoval v najrazličnejših pastoralnih vprašanjih in težavah. Kot akademski učitelj in profesor je v svoji osebi upodabljal najlepši lik vzornega duhovnika, praktično usmerjenega teologa in praktičnega dušnega pastirja. Še zadnjo noč svojega življenja je prečul v molitvi. In ko je sam že težko molil, je pozival navzoče, naj molijo molitve, ki so predvidene po maši. Tako je z mislijo na sveto mašo, 16. aprila 1952, sklenil svoje zemeljsko življenje.⁶³⁰

2 POSLANSTVO FRANCA UŠENIČNIKA V ČASU NASTANKA UNIVERZE V LJUBLJANI

Ob zgoraj naštetih mnogih službah, ki jih je Franc Ušeničnik opravljal z veliko odgovornostjo, mu je bila še posebej na kožo pisana služba predavatelja pastoralnega bogoslovja. To službo profesorja na katedri za pastoralno teologijo je obdržal tudi po tem, ko se je 31. 8. 1919 bogoslovno učilišče preimenovalo v

⁶²⁴ NŠAL, Zapuščine, šk. 51, dopis št. 5659 škofa Jegliča z dne 17. novembra 1914.

⁶²⁵ Matjaž Ambrožič, *Spomini in Semeniška kronika 1941–1944 Ignacija Nadraha*, Ljubljana 2010, str. 87.

⁶²⁶ Knezoškof Anton Bonaventura Jeglič poda zelo preprosto obrazložitev za imenovanje častnega kanonika: »zaradi dosedanjega marljivega in uspešnega delovanja v korist škofije in na bogoslovnem znanstvenem polju.« (NŠAL, Zapuščine, šk. 51).

⁶²⁷ Član »coetus deputatorum pro administratione bonorum temporalium« v zavodu sv. Stanislava (1. 7. 1929); član škofijskega konzistorija in administrativnih svetovalcev (23. 6. 1937); član semeniškega gospodarskega sveta (2. 12. 1940); član cerkveno političnega sveta (2. 12. 1940); član škofijskega gospodarskega sveta (9. 7. 1946). Vsi omenjeni dokumenti se nahajajo v: NŠAL, Zapuščine, šk. 51.

⁶²⁸ 13. januarja 1926 mu je društvo izročilo posebno priznanje »svojemu ustanovniku preč. g. dr. FR. UŠENIČNIKU, vseučil. prof. v Ljubljani« s podobo sv. Vincencija Pavelskega (NŠAL, Zapuščine, šk. 50).

⁶²⁹ Pobožna družba salezijanskih sotrudnikov (15. 11. 1898); Tretji red sv. Frančiška; Družba presvetega Jezusovega srca (Ssi. Cordis Jesu – 15. 1. 1888) itd.

⁶³⁰ Andrej Snoj, Ob grobu dr. Franceta Ušeničnika, v: *Zbornik Teološke fakultete II (ur. Franc Grivec)*, Ljubljana 1952, str. 52–53.

Teološko fakulteto novoustanovljene Univerze Kralja Petra Prvega v Ljubljani. Velja za enega izmed prvih treh profesorjev iz bogoslovnega učilišča (skupaj z bratom Alešem Ušeničnikom in Ivanom Zoretom), ki so bili navzoči pri konstituiranju univerzitetnega sveta 18. 9. 1919, to je še pred otvoritvijo Univerze. Iz zapisnikov ni razvidno, da bi imel v univerzitetnem svetu kakšne posebne zadolžitve razen to, da je bil izvoljen za deputacijo urejanja potrebnih prostorov in stanovanj za profesorje ter za notranjo opremo predavalnic in drugih potrebnih stvari, medtem ko je bil v študijskih letih 1933/1934 in 1934/1935 namestnik člana nižjega disciplinskega sodišča univerzitetnega sveta in član stalne izpitne komisije za srednješolske profesorske izpite v Ljubljani (moralno-pastoralna skupina) za leto 1935/1938.

Z ustanovitvijo Univerze je bil po ukazu Njegovega veličanstva kralja Petra I. imenovan za rednega profesorja na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Skupaj z bratom Alešem Ušeničnikom in prof. Ivanom Zoretom je po konstituiranju univerzitetnega sveta (18. 9. 1919) z omenjenima profesorjema (19. 9. 1919) oblikoval začasni tričlanski kolegij Teološke fakultete, ki ga je vodil Aleš Ušeničnik, sam pa je prevzel službo zapisnikarja. Ko pa je 12. novembra 1919 univerzitetni svet sklenil, naj se takoj izvolijo rektor, prorektor in dekani, je Teološki fakultetni svet, ki sta ga sestavljala oba prof. Ušeničnika in prof. Ivan Zoré, izvolil Franca Ušeničnika za prvega dekana Teološke fakultete, prof. Ivana Zoreteta pa za prodekana. To službo je po takratnem dogovoru, podobno kot njegovi nasledniki vse do leta 1951/1952, opravljal le eno leto, naslednje leto 1920/1921 pa službo prodekana. Tričlanski Fakultetni svet so nato na 6. seji (3. 2. 1920) razširili s prof. Josipom Srebrničem, ki je prevzel službo zapisnikarja, na 7. seji pa še s prof. Francem Ksaverjem Lukmanom in prof. Andrejem Snojem, pozneje pa še z drugimi. Z ustanovitvijo Teološke fakultete je postal prof. Franc Ušeničnik redni profesor pastoralne teologije, ki jo je predaval vse do upokojitve in še nekoliko dlje,⁶³¹ saj ga je takratni dekan Lambert Ehrlich za nekaj mesecev oziroma do konca akademskega leta imenoval še za honorarnega profesorja.

V znamenje hvaležnosti za mnoge odgovorne službe na fakulteti in v Cerkvi ljubljanske škofije, ki jih je Franc Ušeničnik opravljal, ga je papež Pij XI. 14. junija 1938 odlikoval s častnim nazivom apostolskega protonotarja – »Protonotarium Apostolicum ad instar participantium«, ki ga je podpisal kardinal Piacelli, in s tem je dobil pravico nositi insignije apostolskih protonotarjev 'znotraj števila' prelatovskega zbora (»de numero participantium«).⁶³²

⁶³¹ Četudi je leta 1931 Franc Ušeničnik prekoračil 65. leto življenja, je s sklepom fakultetnega sveta z dne 23. 3. 1931 ostal v službi do leta 1937 (ZAMU, Personalna mapa IV-69).

⁶³² NŠAL, Zapuščine, šk. 51. Papež Pavel VI. je ohranil le protonotarje »de numero«, ki so neposredno podrejeni papežu.

3 ZAČETKI UŠENIČNIKOVEGA ZNANSTVENEGA IN RAZISKOVALNEGA DELA

Med začetke Ušeničnikovega znanstvenega in raziskovalnega dela gotovo spada priprava doktorskih disertacij iz filozofije in teologije. O obeh nam pričujeta le pergamentni listini, medtem ko nam disertaciji sami, kot smo videli že zgoraj, nista dosegljivi. Ker pa nam omenjena dokumenta opisujeta zanimive dogodke iz delovanja jezuitskega reda na področju izobraževanja, opisujeta za sluge določenih papežev za ustanovitev Gregorijanske univerze, njene mednarodne povezovalne vloge pri študiju teologije, ukinitve jezuitskega poslanstva na tem področju in ponovno vzpostavitev le-tega, se nam zdi dragoceno, da priobčimo celotno besedilo tako v izvirniku kot tudi v prevodu.

Besedilo je vzeto iz listine doktorata iz teologije:

Ludovicus Martin, Praepositus Generalis Societatis Jesu omnibus et singulis ad quos Praesentes Literae pervenerint Maioribus debitam reverentiam ceteris Salutem in Domino sempiternam. Jampridem Julius Papa III et Pius Papa IV Sancto Ignatio Societatis Jesu.

Conditori et Praeposito Generali nec non ceteris eius successoribus hoc ius tribuerant, ut secundum institutum Pontificiarum aliarumque Catholicarum Academiarum gradus honoris et dignitatis Romae illis omnibus impartiri possent, qui cum peculiari laude Theologicarum vel Philosophicarum disciplinarum cursum, quem vocant, sub Doctorum nostrorum disciplina confecissent. Post hos Pontifices benemerentissimos Gregorius Papa XIII Romanum hoc Collegium, quod et Gregorianum idcirco appellatur Societati nostrae a fundamentis extruxit: quo in opere id sibi Pontifex Sapientissimus proposuit, ut non modo heic Societatis nostrae Alumni idonei fingerentur ad Divinam Gloriam ubique terrarum propagandam, verum etiam ut Romana Iuventus ad Religionem et Bonas Artes institueretur, et Adolescentes illi, qui ad germanam Sapientiam sibi comparandam undique in Urbem conveniunt, Catholicae Religionis dogmata et disciplinam heic prius perdiscerent, dein per varias, qua patet Orbis, regiones, et docerent verbis et exemplo moribusque confirmarent. Id autem ut ex ceterarum Christiani Orbis Academiarum consuetudine rectius faciliusque ad exitum optatum perduceretur, atque singularia cuiuscumque Adolescentis promerita singulari praemio honestarentur, edidit hac de re Apostolicam Constitutionem die VII Maii MDLXXVIII et eam facultatem, quam supra memoravimus, quaque per laudatos Pontifices iamdiu utebamur, Nobis instauravit et confirmavit. Recentiori aetate Leo Papa XII, qui Societatem nostram in Romanum Collegium reduxit, literis die XVII Maii MDCCCXXIV datis eandem facultatem e tratam habuit et Pontificia auctoritate sanxit.

Demum cum post infaustam rerum ac temporum conversionem anno MDCCCLXXIII ex praeclara illa studiorum nostrorum Sede, penitus exturbati per iniuriam fuisset, Pius Papa IX non modo voluit ut scholis nostris alio translatis eadem facultates, eodem ordine atque iisdem cum iuribus et privilegiis a Nobis traderentur, sed suis et decessorum suorum beneficiis cumulum veluti imponens per Literas S. Congregationis studiis moderandis praepositae datas die XVI Augusti MDCCCLXXVI benigne indulxit, ut in hac Pontificia Universitate, facultatibus Theologiae et Philosophiae, facultas adderetur Iuris Canonici, facta eidem potestate et hanc disciplinam tradendi et gradus academicos auditoribus pro meritis conferendi, iis omnibus rite servatis, quae in gradibus ceterarum facultatum impertiendis Universitas nostra sive ex lege sive ex consuetudine tenet.

Itaque cum P. Aemilius De Augustinis Collegii Romani seu Pontificiae Universitatis Gregoriana Moderator ad diem XXVIII Junii MDCCCXCIV PP. Ludovicum Billot – Felicem Pignataro – Guillelmum Arendt – Josephum Floeck Facultatis Theologicae Doctores convocasset eosque rogasset ut novo experimento tentarent an R. D. Franciscus Ušeničnik post absolutum Universae Theologiae cursum totam hanc disciplinam ita calleret, ut ad Doctoratus in eadem facultate gradum posset promoveri: quum denique idem R. D. Franciscus Ušeničnik propositis interrogationibus congruenter responderit obiectasque difficultates apte enodaverit, rogati sententiam praesentes omnes Professores ita censuerunt.

Quandoquidem R. D. Franciscus Ušeničnik per plures annos luculentissima probitatis virtutisque christianae testimoniapraebuit, et tum scripta dissertatione, tum peculiari ad id instituto periculo sese Theologiarum Disciplinarum peritum ostendit, placere universis ut ob eam qua praeditus est integritatem atque doctrinam ad Doctoratus in praedicta Facultate gradum promoveatur.

Quapropter emissa fidei professione idem R. D. Franciscus Ušeničnik gravissimo se obstrinxit iuramento ad Ecclesiae Catholicae dogmata ubique ac semper tuenda ac confirmanda. Nos vero Auctoritate Pontificia utentes A. M. D. G. eundem R. D. Franciscum Ušeničnik Doctorem sive Magistrum in Theologica Facultate declaravimus, potestatemque ipsi fecimus ut omni iure omnibusque gradus ordinisque sui insignibus et privilegiis et auctoritate utatur.

Hortamur tamen virum clarissimum R. D. Franciscum Ušeničnik ut ius Theologiae ubique gentium tradendae quod inter ceteras auctoritates illi nunc potissimum accedit, non adhibeat, quoad eius fieri potest, nisi de illorum quorum interest adsensu ac voluntate.

Doctrinam vero quam est adeptus sapienter et fortiter convertat ad eas Potestates tuendas et confirmandas, quas DEUS OPTIMUS MAXIMUS rei tum Christianae tum publicae regendae praefecit. Datum in Urbe die II Julii MDCCCXCIII.

*L. Martin, S.J., Ant. Rota, secr. S.J.,
Aemilius De Augustinis, rector,
Michael De Maria, S.J. Stud. Praefectus*

Ludvik Martin, generalni predstojnik Družbe Jezusove, vsem, ki jim pride ta listina v roko, višjim spoštovanje, drugim pozdrav v Gospodu!

Že papeža Julij III. in Pij IV. sta dala sv. Ignaciju, ustanovitelju in vrhovnemu poglavarju Družbe Jezusove, in njegovim naslednikom pravico podeljevati po pravu papeških in drugih katoliških univerz akademske časti vsem tistim, ki bi v Rimu pod vodstvom naših profesorjev in doktorjev s posebno pohvalo dovršili bogoslovne ali filozofske študije. Za temi papeži je nadvse zaslužni papež Gregor XIII. zgradil naši družbi kolegij, ki se po njem imenuje Collegium Gregorianum, Gregorijanska univerza. Pri tem je imel modri papež ne le namen, da bi se gojenci naše družbe vzgajali in izobraževali, da bi mogli po vsem svetu širiti Božjo čast, temveč tudi, da bi se rimska mladina poučevala in vzgajala v religiji in lepih navedbah ter da bi si tisti mladeniči, ki prihajajo z vseh strani sveta v večno mesto, pridobili pravo modrost, se priučili naukov katoliške religije in jih po raznih krajih sveta učili ter potrjevali z zgledi in življenjem.

Da bi se pa to po zgledu drugih krščanskih univerz po svetu lažje in uspešneje dosegalo in da bi se posebna vrlina posameznih mladeničev s posebno odliko nagrajevala, je izdal Gregorij XIII. apostolsko konstitucijo z dne 7. maja 1578, in nam z njo pravico, ki smo jo zgoraj omenili in ki smo jo po imenovanih papežih že rabili, obnovil in potrdil. V novejši dobi pa je papež Leon XII., ki je vrnil Collegium Romanum naši družbi, s pismom 17. maja 1824 isto pravico odobril in s papeško avtoriteto potrdil.

Ko so nas po nesrečnem prevratu 1873 pregnali s te preslavne stolice naših študij, je papež Pij IX. ne samo odločil, da ohranijo naša učilišča tudi na novem mestu iste pravice in privilegije, temveč je dodal blagoslovu svojih prednikov še krono, ko je s pismom sv. kongregacije za uk z dne 16. avgusta 1876 dovolil, da se na tej papeški univerzi filozofski in bogoslovni fakulteti doda še fakulteta kanoničnega prava s pravico učiti tudi to stroko in podeljevati akademske časti pod istimi pogoji, ki jih zahtevata obe fakulteti naše univerze, bodisi po zakonitem, bodisi po običajnem pravu.

Ko je torej p. Emilij De Augustinis, rektor rimskega kolegija ali papeške gregorijanske univerze, sklical za 28. junij 1894 profesorje bogoslovne

fakultete: Ludovika Billota, Feliksa Pignatara, Viljelma Arendta in Josipa Floeckea, ter jih naprosil, da bi s končnim izpitom preizkusili, ali g. Franc Ušeničnik, potem ko je dovršil vse bogoslovne študije, pozna vse bogoslovje tako, da bi se mu mogel podeliti doktorat bogoslovja, in ko je imenovani g. Franc Ušeničnik na zastavljena vprašanja primerno odgovoril in ugovore pravilno rešil, so vsi naprošeni profesorji komisije odgovorili z da.

Ker je g. Franc Ušeničnik dajal več let dokaze lepega vedenja in krščanske kreposti in ker je s pisano disertacijo in posebnim izpitom dokazal svoje znanje iz bogoslovne vede, so soglašali, da se mu naj zaradi krepotnosti in znanja podeli doktorat bogoslovja.

G. Franc Ušeničnik je nato izpovedal vero in se slovesno zavezal, da bo vedno in povsod branil nauke katoliške Cerkve. Mi pa smo s papeškim pooblastilom A.M.D.G. g. Franca Ušeničnika proglasili za doktorja bogoslovja in mu dali oblast, da rabi vse pravice, oblasti, insignije in privilegije bogoslovnega doktorata.

Opominjamo pa veleučenega g. Franca Ušeničnika, da pravice učiti kjerkoli bogoslovje, ki mu sedaj pristoji, ne rabi, v kolikor je mogoče, razen z dovoljenjem pristojne oblasti. Znanje pa, ki si ga je pridobil, naj modro in vrlo rabi v obrambo tistih oblasti, ki jih je Vsemogočni postavil Cerkvi in državi.

V Rimu, dne 2. julija 1894.

L. Martin, S.J., Ant-Rota, sekretar,
Emilij De Augustinis, rektor,
Mih. De Maria, ravnatelj

4 UŠENIČNIKOVO UREDNIŠKO DELO VENCA CERKVENIH BRATOVŠČIN

Leta službe spirituala in prefekta v Alojzijevišču (1896–1897), v bogoslovnem semenišču (1897–1905) in rektorske službe v zavodu sv. Stanislava (1905–1909) so bila za Franca Ušeničnika čudovit čas zbiranja gradiva za aplikativno teologijo, ki ga je po modri izbiri, strokovni razčlenitvi in pastoralni uporabnosti objavljal v reviji *Venec cerkvenih bratovščin*, v *Katoliškem obzorniku* in *Duhovnem pastirju* ter tako reševal najrazličnejša pastoralna in liturgična vprašanja, istočasno pa tudi na tak način posredno usmerjal in spodbujal pastoralno delo na župnijah.

V tem času se je Ušeničnik posebej posvetil uredniškemu delu novega lista *Venec cerkvenih bratovščin*, v katerem je objavil mnogo člankov liturgične tematike; in ker se zaradi skromnosti, ki jo je vedno odseval, ni podpisoval, jih ne moremo vključiti v njegovo bibliografijo. V prvi številki lista pove, da je namenjen vsem bratovščinam, da bi jih združeval, povezoval in pospeševal, obenem

pa, da bi budil in poživljal v vernih Slovencih pravo krščansko pobožnost. S prisposodbo razloži, da je »Cerkev kakor večno mlado drevo, ki zeleni poleti in pozimi in poganja mladike ob vsakem času in cvetě pomladi in jeseni in na katerem zori zlati sad celo leto. Vsaka bratovščina in vsaka cerkvena pobožnost je nov cvet na tem drevesu.«⁶³³ Ob koncu prvega letnika doda, da je namen lista tudi v tem, da je »klicar našega nebeškega kralja Jezusa Kristusa, bivajočega med nami v Najsvetejšem zakramentu in glasnik Njegovega presvetega Srca.«⁶³⁴ Ker je novi list posebni glasnik bratovščinam, je Ušeničnik že na začetku izdajanja, pa tudi pozneje, večkrat prosil dušne pastirje, naj bodo njegovi 'sotrudniki', naj mu pošiljajo prispevke in naj bodo prepričani, da tudi na tak način opravljajo apostolski poklic ter širijo Božje kraljestvo. Prispevki so po večini anonimni, kar pomeni, da so v veliki meri njegovo delo ali da jih je moral vsaj urediti ali dopolniti. Zmeraj pa je Ušeničnik predstavljen kot urednik. *Venec* je izhajal šest let, od 24. decembra 1896 do vključno 24. decembra 1902, nato pa ga je 8. januarja 1903 nasledil novi list *Bogoljub*, ki je izhajal dvakrat na mesec. Z zadnjo številko *Venca* je tudi Franc Ušeničnik končal svoje uredniško delo in se bolj posvetil znanstveno-raziskovalnemu in pedagoškemu delu predavatelja na Teološki fakulteti. Je pa v času urednikovanja *Venca* objavljial svoje razprave tudi v *Katoliškem obzorniku*, ki je prav tako v istem času začel izhajati, svoje poslanstvo verskega tiska pa sklenil štiri leta pozneje kot *Venec*.⁶³⁵ Prav te razprave v *Katoliškem obzorniku* razodevajo začetek Ušeničnikovih znanstveno-raziskovalnih razprav in njegovo vsesplošno razgledanost.⁶³⁶ Istočasno pa je objavil tudi nekaj krajših recenzij novoizdanih knjig v *Duhovnem pastirju*⁶³⁷ in *Času*.⁶³⁸

5 UŠENIČNIKOVO ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO IN PEDAGOŠKO DELO

Franc Ušeničnik je 10. avgusta 1909 sprejel službo predavatelja pastoralne teologije v ljubljanskem bogoslovnem učilišču. Kot profesor je bil povsem predan pedagoški, raziskovalni in strokovni dejavnosti. Takrat so v pastoralno teologijo spadale: katehetika, homiletika in liturgika. Predavateljsko službo je

⁶³³ Franc Ušeničnik. Zakaj smo začeli izdajati nov list?, v: *Venec cerkvenih bratovščin* I, 24. dec. 1896, 1, str. 1–2.

⁶³⁴ Franc Ušeničnik, Čitateljem Venca!, v: *Venec cerkvenih bratovščin*, 24. nov. 1897, 12, str. 178.

⁶³⁵ Izhajal je od leta 1897 do 1906, ko ga je nasledila revija *Čas*. Vse od začetka do konca ga je urejal Aleš Ušeničnik (razen v letu 1901) in k reviji pritegnil mnoge mlade katoliške razumnike. *Obzornik* je objavljial filozofske (Janez Evangelist Krek), zgodovinske (Franc Ksaver Lukman, Josip Benkovič) in za slovanski Vzhod odprte razprave in poročila (Franc Grivec).

⁶³⁶ Janez Oražem, Dr. France Ušeničnik učitelj dušnega pastirstva, v: *Zbornik Teološke fakultete II* (ur. Franc Grivec), Ljubljana 1952, str. 54–59; glej spodaj Bibliografija Franca Ušeničnika.

⁶³⁷ Gre za homiletični časopis, ki ga je ustanovil Anton Kržič in je začel izhajati s 1. januarjem 1884. V njem je Franc Ušeničnik objavil nekaj zelo kratkih recenzij novoizdanih knjig: o knjigah Christiana Kunza o liturgičnih opravilih levitov in strežnikov (19/1902/ 119–120) in o ministrantih (19/1902/ 747–248); o obhajanju maš za rajne (20/1903/ 322–323); o evharističnih aforizmih Jakob Merlo Horstiusa (20/1903/ 323); o knjigi Manresa Ignacija Lojolskega (20/1903/ 323–324); ter vnovič o knjigah Christiana Kunza o liturgičnih opravilih celebranta (21/1904/ 208) ter o službi mežnarja (22/1905/ 383–384).

⁶³⁸ Recenzija knjige Janeza Flisa, Umetnost v bogocastni službi, v: *Čas* 2 (1908), str. 247–248.

prevzel od profesorja msgr. Antona Zupančiča, ki je za ta predmet izdal knjigo *Duhovno pastirstvo*.⁶³⁹ Sprva je Ušeničnik želel omenjeno knjigo predelati in dopolniti, vendar je kaj hitro spoznal, da bo potrebno vso tematiko na novo razporediti in zaradi napovedanega novega zakonika cerkvenega prava na novo napisati. Zato si je vzel čas in postopoma pripravljaj in objavljal gradivo, ki ga je pozneje vtikal v učbenik pastoralnega bogoslovja. V tem času predavateljske službe na bogoslovnem učilišču (1909–1919) je izdal tudi nekaj recenzij v *Voditelju* in *Času*⁶⁴⁰ ter leta 1918 knjigo o načelih za vzgojo z naslovom *Vzgojeslovna načela*, v kateri predstavi evangelijski temelj, na katerem naj se gradijo navodila za vzgojo. Delo razodeva Ušeničnikovo dobro poznavanje psiholoških zakonitosti mladostnika, po drugi strani pa njegov razumevajoč odnos, saj ne obsoja manj evangelijskih vzgojnih nazorov, ampak le vabi k večji ozaveščenosti o vzgojnih pravilih in odgovornosti staršev za vzgojo otrok. Avtor knjige opozori, da ni dovolj, da starši lepo vzgajajo otroke, ampak je potrebno tudi to, da se seznanijo z vzgojeslovjem, saj bo na podlagi tega njihova vzgoja še učinkovitejša. V svojih razlagah je zelo praktičen in nazoren. Tako vidi na primer v znamenju prekomernega ponosa človekovo nezadovoljstvo s tem, kar je že dosegel, toda, če je to hrepenenje po višjem obdano s krepostmi, lahko tak ponos spremenimo v plemenit ponos. Med drugim opozori tudi na nepravilni odnos vzgojitelja do mladih, še posebej, ko jim razlaga pomen krščanske askeze. Pri tem poudari, da lahko s prekomernim poudarjanjem askeze vzbudimo v mladih odpor proti askezi. Zato opozarja, da namen krščanske askeze ni zamoriti v nas, kar je naravnega, ampak iztebiti, kar je slabega. Bolj kot zunanje pokorjenje je potrebno notranje brzdaje nerednih želja in pozitivna vaja v kreposti.⁶⁴¹ Knjiga je bila namenjena predvsem slušateljem pedagogike na takratnem bogoslovnem učilišču. Ker je bilo za študij pedagogike namenjenih le trideset ur predavanj, obravnava avtor samo načela oziroma temeljne resnice, na katerih naj sloni praktična vzgoja. S pomočjo misli cerkvenih očetov, pa tudi nekaterih nekatoliških avtorjev takratnega časa avtor opozarja na nesprejemljivost poudarjanja naturalizma pri vzgoji, ki so ga takrat posebej poudarjali, saj je le-ta v mnogih segmentih negacija nadnaravnega in s tem zmota takratne moderne pedagogike.

Istočasno je v *Duhovnem pastirju* izdal homiletiko (/1914/ 113–129), katehetiko (/1915/ 1–16; 57–72; 126–140; 205–220; 271–287; 335–342; 387–394) in končno še del liturgike, to je o cerkvenem letu (/1915/ 451–466; 535–550; 607–622; /1916/

⁶³⁹ Anton Zupančič, *Duhovno pastirstvo*, Ljubljana (v samozaložbi) 1885; 1894.

⁶⁴⁰ Članek o uspehih koedukacije (*Čas* 8 /1914/ 158–159), recenzija o knjigi Heortologija Bruna Lovrića (*Čas* 8 /1914/ 162–163), o knjigi Viktorja Bežka, *Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom* (*Čas* 9 /1915/ 348–351; 10 /1916/ 275–277) in *H kritiki o Bežkovem vzgojeslovju* (11 /1917/ 243–244).

⁶⁴¹ Franc Ušeničnik, *Vzgojeslovna načela*. Ljubljana 1918: Katoliško tiskovno društvo (170 strani). Zanimiva je tudi recenzija omenjenega dela profesorja dr. Josipa Demšarja v: *Čas* 12 (1918), št. 6, str. 292–293, kjer recenzent predstavi avtorja kot izrazito kompetentnega, milega in odprtega do novih nazorov, po drugi strani pa jasnega zagovornika vzgoje v duhu evangelija.

1–16; 81–86) in obredu sv. maše (/1916/ 129–139; 201–208; 261–269; 325–347). Ko pa je izšel *Zakonik cerkvenega prava* (leta 1917), je vse objavljeno gradivo v *Duhovnem pastirju* preuredil, dopolnil in pripravil za izdajo *Pastoralnega bogoslovja*, ki je izšlo leta 1919.⁶⁴² Delo vsebuje štiri področja, ki so takrat še spadala pod katedro pastoralne teologije: (1) o osebi dušnega pastirja, (2) o dušnem pastirju kot učitelju (pastoralna didaktika oz. katehetika in homiletika), (3) o dušnem pastirju kot mašniku (splošna in zakramentalna liturgika) in (4) o duhovnem voditelju krščanske občine (hodegetika oz. duhovno vodstvo in vodenje župnijske pisarne).

5.1 *Pastoralno bogoslovje* (1919, ²1932, ³1940)

O Ušeničnikovem široko zasnovanem, znanstveno utemeljenem in pastoralno praktično uporabnem Pastoralnem bogoslovju so se ob izidu razpisali različni tuji in domači recenzenti, ki na lavdacijski način pokažejo na veliko znanstveno in pastoralno vrednost omenjenega dela, obenem pa opozorijo tudi na neke vrste »pomanjkljivosti«, ki so bile predvsem sad osebne presoje in okoliščin, iz katerih so izhajale.

Tako je na primer hrvaški neznani recenzent označil Ušeničnikovo *Pastoralno bogoslovje* za prvo celostno pastoralko, ki je v celoti prilagojena novemu zakoniku cerkvenega prava. Po njegovem mnenju gre za izčrpno delo, delo pravega cerkvenega duha, pri katerem je avtor upošteval tako staro kot novo literaturo. Delo se nam predstavlja kot sodobna pastoralka, ki se lahko primerja z najboljšimi deli na tem področju. V prvem delu je avtor čudovito opisal duhovniški poklic v duhu najnovejših smernic Cerkve in najnovejše literature. Tudi poglavje o katehетиki je nadvse bogato, temeljito, pregledno in obogateno z najnovejšo literaturo, med katero pa na žalost ne najdemo upošteevane hrvaške literature. Nekoliko bolj kritičen je pri poglavju o homiletiki, za katerega pravi, da premalo upošteva cerkvene dokumente, ki govorijo o prenovi cerkvenega govorništva. Vrh tega se mu zdi z vidika didaktike homiletika premalo osredinjena na konkretne in praktične poudarke. Zelo pozitivno pa oriše poglavje, ki govori o liturgiji. O splošni liturgiki pravi, da je avtor upošteval najnovejše dokumente Cerkve in takratno sodobno literaturo ter tako na izvrsten način predstavil zgodovinski in simbolni pomen obredov, pri zakramentalni liturgiki, ki prinaša opis obredov zakramentov in zakramentalov, pa je dosledno upošteval novi zakonik cerkvenega prava. Le tu in tam se mu zdi kakšna Ušeničnikova trditev preveč rigorozna, kot na primer o pogojih za prejem obhajila. Za četrti del Ušeničnikovega *Pastoralnega bogoslovja* (hodegetika) pa pravi, da se odlikuje po lepem in popolnem razporedu snovi: (1) kolektivno duhovno vodstvo,

⁶⁴² Franc Ušeničnik, *Pastoralno bogoslovje*, Ljubljana 1919, 1932, 1940: Založila Jugoslovanska knjigarna.

(2) individualno duhovno vodstvo ter (3) o župnijski pisarni s praktičnimi in sodobnimi pastoralnimi smernicami. Posebej pohvalno pove, da je avtor namenil omenjeno delo ne le za slovenske, ampak tudi za hrvaške bralce, saj je na koncu knjige dodal kratek slovensko-hrvaški slovar določenih besed za lažje razumevanje in uporabo hrvaškim duhovnikom.⁶⁴³

K tej obširni oceni Ušeničnikovega *Pastoralnega bogoslovja* lahko dodamo še enega hrvaškega recenzenta, s kraticami podpisanega »dr. D. P.«, ki izpostavi predvsem vrednost katehetike in homiletike, za kateri pravi, da ju avtor predstavi na najbolj dovršen način. Ne more pa brez kritike na račun tega, da avtor ni upošteval hrvaške literature. Vrh tega se mu zdi preobširna razlaga liturgičnih oblik, na koncu knjige v slovensko-hrvaškem slovarčku pa neustrezna in premajhna navzočnost prevedenih nekoliko težjih slovenskih besed. Kljub tem pomanjkljivostim, če jih smemo tako imenovati, pa omenjeni avtor Ušeničnikovo delo izredno pohvali in izrazi željo, »neka naši bogoslovi i duhovni pastiri marljivo proučavaju Pastoralno bogoslovje dr. a Fr. Ušeničnika.«⁶⁴⁴

Ob tujih recenzijah pa se zdi nekoliko nenavaden opis Ušeničnikovega *Pastoralnega bogoslovja* s strani Knezoškofijskega ordinariata v Mariboru, ki ga je zapisal takratni voditelj škofijske pisarne Martin Matek. V kratki recenziji sicer prizna Ušeničniku, da gre za vrhunsko delo s tega področja, ob tem pa ostro opozori na pomanjkljivosti in zapiše: »Dasi je delo dr. Franca Ušeničnika, Pastoralno bogoslovje, 1. zvezek v znanstvenem oziru na višku in so tu dobro razložena splošna načela katehetike in homiletike, napravi vendar na čitatelja vtis, da pisatelj prezira ali vsaj premalo upošteva slovstvo drugih slovenskih škofij. Smelo se trdi, da ga sploh premalo pozna, kar daje med drugim opomba pod črto na str. 88: V Lav. škofiji rabijo molitvenik 'Malo sveto opravilo', ki ga je župnik J. Čede priredil skupaj z dr. Pečjakom. To je pa popolnoma krivo. Predvsem bi se moral bolj ozirati na Lavantinske sinode, kakor s citatom na str. 181 in na mnogoštevilna govorniška in druga mnogovrstna slovstvena dela prevzvišenega nadpastirja Lavantinskega.«⁶⁴⁵ Tako vidimo, da je kritika sicer s strokovnega vidika upravičena, po drugi strani pa jo lahko razumemo podobno

⁶⁴³ N. N. Ušeničnik, dr. Franc. *Pastoralno bogoslovje*. V Ljubljani 1919 i 1920. Založila Jugoslovanska knjigarna, v: *Vjesnik - Vrhbosna* 1920, br. 9.-12. Izdajatelj Kaptol Vrhbosanski v Sarajevu, str. 134–136.

⁶⁴⁴ Med drugim pravi: »Najbolje je, čini mi se, uspio auktor u katehatici i homiletici. Govori od srca k srcu, i kako nada sve ističe zor, ne zaboravlja, da i prema nama, koji njegovu knjigu čitamo, bude zoran. Sviđa mi se u homiletici razdioba crkvenih govora u poučne i ekshortativne, iz kojih onda izvodi ostale vrsti crkvenih govora.« (Dr. D. P. pod rubriko Književnost: Dr. Fr. Ušeničnik: *Pastoralno bogoslovje*. Ljubljana 1919–20, v: *Vlasnik Hrv. katol. društvo*: Broj 3.6. Zagreb, mart. do junija 1920, 23, str. 28–29; glej v: NŠAL, Zapuščine, šk. 45).

⁶⁴⁵ NŠAL, Zapuščine, šk. 45, Martin Matek, Dopis Kn. šk. konzistorija št. 4454 z dne 13. okt. 1919, naslovljen Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Kljub kritiki je Franc Ušeničnik dobil dovoljenje za natis *Pastoralnega bogoslovja* 22. maja 1919, ko mu je ravnatelj škofijske pisarne z dopisom št. 2706 zapisal: »Na vašo prošnjo z dne 22. t. m. se s tem dovoli natis Vaše knjige 'Pastoralno bogoslovje. Prvi zvezek', ko je cenzor dr. Gregorij Pečjak s poročilom z dne 21. t. m. izjavil 'Nihi obstat'« (NŠAL, Zapuščine, šk. 45).

kot hrvaške kritike, ki provincialistično navdihnjeno pripisujejo avtorju in njegovemu delu nepotrebno senco.

Pastoralno bogoslovje so tako študentje kot duhovniki doma in na Hrvaškem radi uporabljali. Četudi je knjiga izšla v 1500 izvodih, je hitro pošla in avtor je že moral misliti na novo izdajo. V tem času je tudi Sveti sedež izdal mnogo novih dokumentov s področja pastoralne teologije. Zato se je Franc Ušeničnik odločil, da besedilo preoblikuje v luči novih dokumentov in novih zahtev poučevanja.

V predgovoru v drugo izdajo nam avtor pove, da je za novo izdajo preoblikoval poglavje o dušnopastirski službi in katoliški akciji, o duhovnem vodstvu mladine, pastoralnih obiskih po družinah, liturgičnem življenju v župniji in o delu v društvih. Ker pa so v tem času postale katehetika, homiletika in liturgika samostojne vede, je le-te izločil iz pastoralnega bogoslovja, poglobil in nadgradil pa ostale teme.

Drugo izdajo *Pastoralnega bogoslovja* je Jože Pogačnik označil kot zbirko navodil hierarhičnega učiteljstva in vladarstva, izdanih pod vodstvom Svetega Duha, vsebin iz bogate zakladnice pastoralnega nauka, obrednikov in raznovrstnih dekretov, predvsem pa je v njem navzoča »solida doctrina catholica«. Po njegovem mnenju se knjiga odlikuje tudi po sodobnosti in praktičnosti, saj upošteva vsa nova cerkvena in državna navodila, predvsem pa novo nastale pastoralne zahteve. Pisatelj je torej iz druge izdaje izločil katehetiko, homiletiko in liturgiko, slednjo je izdal v posebni knjigi, prvi dve pa prepustil drugim predavateljem. Pogačnik pravi, da je omenjena knjiga sad najnovejše znanosti in izredne skrbnosti, manjkajo pa ji določene teme iz medicinske pastoralke, moderne psihologije in pedagogike.⁶⁴⁶

Še bolj dovršeno obliko pa je dal tretji izdaji *Pastoralnega bogoslovja*, kar je razvidno iz njegove uporabljene druge izdaje, v katero si je zapisoval, črtal in dopolnjeval tako, da je ostala le redko katera stran nepopravljena in nedopolnjena. Avtor je v tretji izdaji namreč omilil mnoge trditve, izpustil, kar ni bilo več v veljavi, podrobneje in z novimi primeri razložil, kar je bilo manj razumljivo in tako dal novi izdaji bolj sodobno in praktično obliko. Kljub temu je nova izdaja ohranila nespremenjena osnovna načela, na katerih sta zgrajeni predhodni izdaji, ista pa je tudi razvrstitev snovi. Svoje dopolnitve in spremembe vsebine nove izdaje avtor utemelji takole: »Velike neprilike prizadevajo duhovnikom v naši dobi vedno bolj pogostni mešani zakoni ter neveljavno sklenjeni zakoni, apostazije in zopetno vračanje v katoliško Cerkev. Govoril sem o tem

⁶⁴⁶ Pogačnik pove tudi, da je bilo mnogo poglavij dopolnjenih ali dodanih: o dušnopastirski skrbi za delavce, ki je pisano izredno stvarno in toplo, o katoliški akciji, duhovnem vodstvu mladine, pastoralnih obiskih po družinah, liturgičnem življenju, prosvetnem in vzgojnem delu po društvih, političnem delu duhovnikov, delu za misijone med pogani in o delu za cerkveno edinstvo. Glej: Jože Pogačnik, Ušeničnik dr. Fr., *Pastoralno bogoslovje*, v: *BV* 13 (1933), št. 4, str. 292.

že v drugi izdaji; v novi izdaji razpravljam o teh rečeh bolj nadrobno. Izpopolnil sem tudi poglavje o pogostem obhajilu. Pri posameznih zakramentih sem vpletel najvažnejše opombe o obredu. Poglavje o Katoliški akciji, ki jo je Pij XI. imenoval integralen del pastoralnega bogoslovja, sem čisto na novo predelal. Kjer se v knjigi naštevajo ali omenjajo odpustki, sem vse preuredil po novi avtentični zbirki ... Nove odloke sv. stolice sem vdel v tvarino, kamor pristojé.«⁶⁴⁷

Vse izdaje *Pastoralnega bogoslovja* so bile namenjene najprej slušateljem pastoralnega bogoslovja, nato predavateljem kot vodilo pri predavanjih in duhovnikom kot pomoč pri njihovem dušnem pastirstvu. Kljub upokojitvi leta 1937, je z veliko natančnostjo pripravil tretjo izdajo *Pastoralnega bogoslovja* (1940), nato pa še drugo izdajo *Katoliške liturgike* (1945), kar potrjuje, da se je nadvse zavedal uporabnosti omenjenih del.

Se pa v njegovi zapuščini nahaja zanimiv dopis njegovega bivšega sodelavca in kolega, poznejšega beograjskega nadškofa dr. Josipa Ujčiča, ki je prosil Ušeničnika, naj za tretjo izdajo *Pastoralnega bogoslovja* dopolni nekatera vprašanja z dodatnimi razlagami, še posebej tiste teme, ki zadevajo vprašanja odpada od vere, porok med katoličanom in pravoslavnim, vprašanja o kano-ničnih vizitacijah itd.⁶⁴⁸ Vse to razodeva, da so mu mnogi priznavali izredno kompetentnost v reševanju pastoralnih vprašanj, vrh tega pa, da je bil tudi on v svoji preprostosti vedno sprejemljiv za predloge drugih in odprt za nenehno izpopolnjevanje nadvse dragocenega priročnika za pastoralna vprašanja. Tudi njegov naslednik na liturgični katedri, Ciril Potočnik, je videl v Ušeničnikovem *Pastoralnem bogoslovju* »idealno učbenik, ki slušatelju z jasno opredelitvijo, z logično razvrstitvijo, s kratkimi odstavki in razločnim tiskom, olajša študij, kolikor le more. Tudi učitelju, ki tvarino predava, ne bo treba veliko dopolnjevati, ko knjiga sama nudi mnogo lepih primerov za ilustracijo.«⁶⁴⁹

5.2 *Katoliška liturgika* (1933, 21945)

Ker je leta 1932 liturgika postala samostojna veda na Teološki fakulteti, jo je Franc Ušeničnik izvzel iz predavanj pastoralne teologije in posledično tudi iz priročnika *Pastoralno bogoslovje*, ter jo že naslednje leto 1933 izdal kot samostojno knjigo z naslovom *Katoliška liturgika*. Četudi se na svoj način prepletajo pastoralna in liturgična vprašanja, je gradivo pastoralnega bogoslovja ostalo v dotedanjem priročniku *Pastoralno bogoslovje*, splošna in zakramentalna liturgika pa sta bili izvzeti, predelani in dopolnjeni ter izdani v samostojnem priročniku. Namen priročnika je v tem, da bi študentje s pomočjo praktičnega priročnika temeljiteje osvojili duha liturgije, se seznanili z osnovnimi pojmi liturgične vede

⁶⁴⁷ Franc Ušeničnik, *Pastoralno bogoslovje*, Ljubljana 1940, str. IV.

⁶⁴⁸ Dopis z naslovom: Dragi gospod kolega! Iz dne 27. aprila 1939, v: NŠAL, Zapuščine, šk. 48.

⁶⁴⁹ Ciril Potočnik, Ušeničnik, dr. F., *Pastoralno bogoslovje*. Tretja, popravljena izdaja. Ljubljana 1940, v: BV 21 (1941), št. 1, str. 100–104.

in si odprli pot k intenzivnejšemu študiju liturgije. Zato je Ušeničnik gradivu o liturgiji, ki se je nahajalo v prvi izdaji *Pastoralnega bogoslovja* iz leta 1919, dodal tedaj nove veljavne določbe za posamezna liturgična opravila in pripravil priročnik tako za študente kot za duhovnike v dušnem pastirstvu. Ko je bila prva izdaja *Katoliške liturgike* razprodana, je Ušeničnik pristopil k pripravi nove, izpopolnjene izdaje, saj je »pri pouku na Teološki fakulteti uvidel, da bi bilo treba to in ono drugače povedati, razširiti, dopolniti, zlasti še, ker je liturgična veda prav v zadnjem času marsikaj novega dognala. Zapiše, da je izpopolnil zgodovino liturgije v najstarejši dobi, zlasti obrede Velikega tedna; presnoval poglavje o svetih časih, bolj pokazal njih pomen za naše notranje življenje; dodal novo poglavje o mašnih molitvah in njih notranjem sestavu; navedel razne novejšje cerkvene odloke ter dodal in predelal še mnogo drugega.«⁶⁵⁰ Izšla je osem let po njegovi upokojitvi, ko mu je vid že opešal in mu je pri urejanju gradiva pomagal njegov brat Aleš, prelat in univerzitetni profesor v pokoju. Vsekakor pa je Ušeničnikova *Katoliška liturgika* bila in ostala izredno uporabna za predavatelje liturgike kot tudi za pastoralne delavce. O tem nam zgovorno pričuje tudi Ciril Potočnik, ki si jo je dal vezati v tri zvezke na način, da je vložil vsaki drugi list prazen in besedilo dopolnjeval z dodatnimi razlagami, predvsem pa z novimi cerkvenimi dokumenti in bibliografijo.⁶⁵¹

5.3 Znanstveni članki

Po besedah Janeza Oražma je Ušeničnik v času profesorske službe v *Bogoslovnem vestniku* objavil okrog 142 prispevkov, ki se nanašajo na dušno pastirstvo, 41 recenzij z mnogimi dopolnili, nasveti in popravki ter sedem obširnih znanstvenih in za slovensko liturgično zgodovino nadvse pomembnih razprav, s katerimi se predstavlja kot znanstveni raziskovalec najvišje stopnje.⁶⁵² Prav te razprave, ki so več ali manj vse iz domače liturgične in pastoralne zgodovine, najbolj razodevajo Ušeničnikov znanstveni pristop k razpravi na določeno temo. Ker so razprave nadvse pomembne za našo slovensko liturgično zgodovino, je prav, da vsaj nekatere, oz. pomembnejše od njih, izpostavimo.

⁶⁵⁰ Franc Ušeničnik, *Katoliška liturgika*, Ljubljana 1945, str. VI.

⁶⁵¹ Gre za izdajo *Katoliške liturgike* iz leta 1945, ki jo je Potočnik dal vezati v tri zvezke in se nahaja v kabinetu za liturgiko Teološke fakultete v Ljubljani.

⁶⁵² Janez Oražem, Dr. France Ušeničnik učitelj dušnega pastirstva, v: Franc Grivec (ur.), *Zbornik Teološke fakultete* II., Ljubljana 1952, str. 54–59. V arhivu Teološke fakultete v Ljubljani se nahaja Poročilo o literarnem delu rednega profesorja na Teološki fakulteti dr. Franca Ušeničnika v dobi od leta 1919 do 1927, ki ga je sam napisal 4. januarja 1928. Iz seznama je razvidno, da je ob knjigi *Pastoralno bogoslovje* objavil vse razprave (10), referate in beležke (59) ter kritike oz. recenzije (15) izključno v *Bogoslovnem vestniku*. Ob podrobnejšem pregledu Ušeničnikovih člankov vendarle najdemo eno recenzijo, ki je ni uvrstil na seznam, je pa bila objavljena v *Času* 16 (1922), str. 228–229. Gre za recenzijo o Kniewaldovem molitveniku *Rimski misal*, Zagreb 1921. Tudi pozneje je povečini vse razprave objavljval v *Bogoslovnem vestniku*, saj je bil in je ostal *Bogoslovni vestnik* najpomembnejša revija Teološke fakultete v Ljubljani.

Ena izmed prvih obširnejših Ušeničnikovih razprav (65 strani dolga) nosi naslov *Rigorizem naših janzenistov*. Gre za nazor, ki so ga prevzele nekatere cerkvene in svetne oblasti. Ob tem nenavadnem nazoru si je Ušeničnik, ob vse-splošnem prepričanju, da so bili naši janzenisti mrki, ljudomrzni, črnogledi, moralno trdosrčni in rigorozni, zastavil vprašanje: v čem so bili naši janzenisti res takšni in kako daleč je segel rigorizem naših janzenistov? V razpravi se nasloni na analizo pastoralne poslanice Herbersteinovega (1772–1787) naslednika nadškofa Mihaela Brigida, ki je vodil ljubljansko škofijo v letih od 1787 do 1806 in v omenjeni poslanici toži nad slabim duhovnim stanjem škofije in pomanjkanjem duhovnikov ter nad vsesplošnim preziranjem duhovniškega poklica. Kot Brigido, tako se tudi Ušeničnik osredotoči na nedopustne pomanjkljivosti, ki jih najde pri duhovnikih: zanemarjanje bogoslovnih študijev, zanikrnost v oznanjevanju Božje besede, razlike v nauku, ki ga oznanjajo, razlike v javni Božji službi, življenje nekaterih duhovnikov, ki se ne ujema s svetim poklicem ter preziranje stare discipline, kakor jo določajo stari zakoni. Od naštetih napak Ušeničnik izpostavi le eno, ki je po njegovem prepričanju glavni vzrok slabega duhovnega stanja, to je zanemarjanje bogoslovnega študija in branje janzenistično navdihnjenih knjig. V razpravi Ušeničnik pokaže izredno široko znanje o tedanjih najpomembnejših teoloških, moralnih in dogmatičnih, janzenistično usmerjenih piscih in njihovih delih, ki sta jih priporočala tako Herberstein kot Brigido. Ob daljši razpravi na temo janzenistično navdihnjene duhovne literature, ki so jo duhovniki prebirali in iz nje črpali navdih za pastoralno delo, vendarle pride do spoznanja, da naši janzenistično usmerjeni duhovniki niso širili janzenističnih zmot, ampak le zakramentalni rigorizem, ki ga je zahtevala takratna cesarska in cerkvena oblast.

Veliko zanimanje za odkrivanje »slovenskih« liturgičnih korenin je Ušeničnik pokazal z obširno razpravo, ki nosi naslov *Obrednik oglejske Cerkve v ljubljanski škofiji*. Razprava prinaša podroben opis posebnosti oglejskega obreda, njegovih tiskanih misalov in ritualov ljubljanske škofije, opis liturgičnih posebnosti mašnega in krstnega obreda, obreda bolniškega maziljenja in svete popotnice, poročnemu obredu in obredu nekaterih zakramentalov, posebnosti velikonočnega tridnevja ter tega kdaj je v ljubljanski škofiji prenehal oglejski obred. Namreč, slovensko ozemlje oglejskega patriarhata (vse do Drave; mejo je potrdil Karel Veliki 14. 6. 811) je tudi z ustanovitvijo ljubljanske škofije (leta 1461) ohranilo oglejski obred in je ob ukinitvi le-tega (leta 1596) vključilo v rimski obred nekatere obredne sestavine, ki so še danes v veljavi v slovenski Cerkvi. Razprava velja še zdaj za najobširnejši pregled oglejskih tiskanih misalov in ritualov ljubljanske škofije, predvsem pa za najpodrobnejši prikaz razlik med

oglejskim in rimskim obredom ter ohranjenih oglejskih sestavin in običajev v slovenskem liturgičnem prostoru.⁶⁵³

Ena izmed najbolj priljubljenih tem profesorja Ušeničnika so bili »brižinski spomeniki« s posebnim ozirom na slovensko »očitno izpoved« v liturgiji, saj ji je namenil kar tri razprave,⁶⁵⁴ v katerih kot teolog izpostavi, za razliko od predhodnikov, liturgični značaj brižinskih spomenikov, rabo »očitne izpovedi« izven zakramentalne spovedi, to je kot sredstvo za vzgojo v spokornem duhu, spoznavanje grešnosti, oblikovanje vesti in v pomoč pri spreobrnjenju ter obhajanju samega zakramenta pokore. Vsi ti nameni »očitne izpovedi« se danes pripisujejo namenu Cerkve, ki svetuje, naj bi ob obhajanju zakramentalne spovedi pogosto obhajali tudi posebna spokorna opravila, ki nam lahko pomagajo k spoznavanju greha, kesanju in k resnični spreobrnitvi.⁶⁵⁵

V razpravi pride Ušeničnik do spoznanja, da sta obe slovenski formuli »očitne izpovedi« namenjeni za »spoznavanje vere in obnavljanje krstnih obljub«⁶⁵⁶ in ne za zakramentalno spoved, saj je duhovnik govoril v množini »glagolite« in ne v ednini oziroma posamezniku, kot je to pri zakramentalni spovedi. Isto potrjuje tudi molitev, ki jo je mašnik molil po »očitni izpovedi« nad verniki, saj je uporabil prav tako množinsko obliko. Svoja spoznanja potrdi z razlago Honorija Avgustodunskega iz 12. stoletja, ki jasno pove, da očitne izpovedi niso zakramentalne in so jih verniki po navadi molili po pridigi, ko so se obtoževali manjših ali pozabljenih grehov, nato pa jim je mašnik dal splošno odvezo, ki tudi po razumevanju sv. Tomaža Akvinskega in mnogih drugih nima zakramentalne vrednosti. So pa jo molili ne le ob nedeljskih in prazničnih mašah, ampak tudi pri mašah za rajne. V razpravi *Kdaj so začeli v liturgiji moliti 'očitno izpoved' v narodnem jeziku* pa pride do ugotovitve, da »liturgično historični razlogi govorijo proti temu, da bi bili v nemških deželah že proti koncu 9. stoletja med mašo po pridigi molili očitno izpoved. Ni pa liturgičnih pomislekov, da segajo začetki slovenskih izpovednih formularjev tja v 9. stoletje.«⁶⁵⁷

Ob množici raznovrstnih preglednih znanstvenih člankov se ustavimo še ob enaindvajset strani dolgi razpravi z naslovom *Kristus v liturgičnih molitvah*, v kateri avtor pokaže, kako so vplivale raznovrstne teološke razprave in herezije na spremembo naslovljenca v liturgičnih in osebnih molitvah. Prvotno so bile

⁶⁵³ Ob tej razpravi je tudi bogata razprava o oglejskem obredu svete maše, ki jo je napisal Jožef Smrekar pod naslovom *Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva*, v: *Zgodovinski zbornik* 1888 in 1889, str. 7–14, 25–30, 37–46, 53–62, 71–78, 87–94, 102–108.

⁶⁵⁴ Slovenska 'očitna izpoved' v liturgiji, v: *BV* 6 (1926), str. 265–191; 'Očitna izpoved' med črno sv. mašo, v: *BV* 8 (1928), str. 186–191; Kdaj so začeli v liturgiji moliti 'očitno izpoved' v narodnem jeziku, v: *BV* 16 (1936), str. 81–98.

⁶⁵⁵ *Rimski obrednik. Sveta pokora*, Ljubljana 1976, št. 36–37.

⁶⁵⁶ Prav ta vidik poudari prvi vzorec spokornih opravil v pokoncilskem obredniku, ki nosi naslov: »Pokora kot sredstvo za utrditev in obnovitev krstne milosti« (*Rimski obrednik. Sveta pokora*, Ljubljana 1976, str. 159–162).

⁶⁵⁷ Franc Ušeničnik, *Kdaj so začeli v liturgiji moliti 'očitno izpoved' v narodnem jeziku*, v: *BV* 16 (1936), št. 2, str. 81–98.

vse liturgične molitve naslovljene na prvo Božjo osebo, torej na Boga Očeta po sredniku Jezusu Kristusu (1 Pt 4,11), nekatere zasebne molitve pa na Očeta in Sina, saj pravi Jezus: »Če me boste kaj prosili v mojem imenu, bom storil.« (Jn 14, 14) Tako so bile že v apostolski dobi zasebne molitve naslovljene na Kristusa. Ta sprememba naslovljenca pa se v liturgičnih molitvah pojavi šele po sporu z arijanci, ki so očitali Cerkvi, da prinaša molitve Očetu po sredniku Kristusu, kar je mogoče razumeti, da je Kristus podrejen Očetu. Tako so na primer sv. Atanazij, Janez Zlatousti in Ciril Aleksandrijski utemeljevali, da je Kristus kot človek naše zaupanje pri Očetu, naš veliki duhovnik, srednik in besednik, ki prinaša Očetu naše molitve, kot Bog pa deli z Njim vse dobrote svojim svetim. Nato Ušeničnik v razpravi opozori na to, da je sprememba naslovljenca vplivala na vernike in da je kljub temu, da je v oracijah rimskega misala, zlasti v kanonu, še zelo živa misel na Kristusa srednika, vendarle v zavesti vernikov od srednjega veka naprej nekoliko zbledela. In čim bolj se je v liturgiji odmikal Kristus kot srednik, tem bolj so se verniki počutili sami pred Božjim veličastvom, kar je rodilo zavest pretirane nevrednosti in strahu pred Božjo veličino. Na podlagi tega spoznanja pa Ušeničnik v omenjeni razpravi preide k njemu zelo ljubi liturgični temi, k spodbujanju k pogostemu prejemanju svetega obhajila.

6 BIBLIOGRAFIJA FRANCA UŠENIČNIKA

O življenju in poslanstvu Franca Ušeničnika nam zgovorno govori tudi njegova bibliografija, ki jo je mogoče zaslediti v raznovrstnih drobcih, kot so *Slovenski biografski leksikon*, v katerem Marijan Smolik kratki biografiji Franca Ušeničnika doda še glavne obrise njegove bibliografije,⁶⁵⁸ v *Mohorski bibliografiji*, ki prinaša le popis življenjepisov svetnikov in Marijinih praznikov, ki jih je Ušeničnik pripravil za izdajo knjige *Življenje svetnikov* (1928–1943),⁶⁵⁹ in v *Zborniku Teološke fakultete*, v katerem Janez Oražem v sumaričnem pregledu in opisu Ušeničnikovega pastoralnega dela na leksikonski način naniza njegova pomembnejša dela.⁶⁶⁰

⁶⁵⁸ Marijan Smolik, *Ušeničnik Franc, Častni kanonik, apostolski protonotar* (1866–1952), v: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi752242/> (pridobljeno: 15. 2. 2019).

⁶⁵⁹ Janko Moder, *Mohorska bibliografija*, Celje 1957, str. 106: Ciril Jeruzalemski (Žs 1928, 504–508), Benedikt (Žs 1928, 520–528), Justin, mučenec (Žs 1929, 67–75), Benedikt Jožef Laber (Žs 1929, 77–85), Anzelm (Žs 1929, 102–112), Pij V., papež (Žs 1932, 195–202), Primož in Felician (Žs 1934, 427–433), Obiskovanje Device Marije (Žs 1934, 9–13), Devica Marija Karmelska (Žs 1936, 92–95), Aleš (Žs 1936, 9–97), Kamil (Žs 1936, 98–102), Ignacij Lojolski (Žs 1936, 162–170), Marija Devica Snežna (Žs 1937, 187–191), Ivana Frančiška Šantalska (Žs 1937, 260–270), Roza Limanska, devica (Žs 1938, 347–351), Presveto ime preblažene Device Marije (Žs 1938, 366–371), Povišanje svetega križa (Žs 1938, 378–380), Sedem žalosti Device Marije (Žs 1938, 381–386), Frančišek Asiški (Žs 1940, str. 21–34), Preblažena Devica Marija, Kraljica svetega rožnega venca (Žs 1940, str. 43–48), Materinstvo preblažene Device Marije (Žs 1940, str. 65–71).

⁶⁶⁰ Franc Grivec (ur.), *Zbornik Teološke fakultete II.*, Ljubljana 1952, str. 52–61.

a. Ušeničnikove knjige

- *Vzgojeslovna načela*, Ljubljana 1918: Katoliško tiskovno društvo.
- *Pastoralno bogoslovje*, Ljubljana ¹1919, ²1932, ³1940: Založila Jugoslovanska knjigarna.
- *Katoliška liturgika*, Ljubljana ¹1933, ²1945: Založila Jugoslovanska knjigarna.

b. Znanstvene razprave

- Kje je grob sv. Cirila, v: *KO* 2 (1898) 1, 61–70.
- Katoliška cerkev in kultura, v: *KO* 7 (1903) 2, 132–154.
- Stare krščanske knjižnice, v: *KO* 7 (1903) 2, 166–177.
- V obrambo resnice. Odgovor dr. Trillerju, v: *KO* 7 (1903) 3, 255–272.
- Štrajk in krščanska etična načela, v: *KO* 8 (1904) 3, 287–298.
- Psihologični razvoj v Luthru, v: *KO* 8 (1904) 3, 336–342.
- Schönleben o Brezmadežni, v: *KO* 8 (1904) 4, 413–426.
- Homiletika, v: *DP* 30 (1913) 11, 601–607; 12, 657–665; 31 (1914) 4, 113–129; 5, 169–184; 6, 241–256; 7, 313–328; 8, 385–391.
- Katehetika, v: *DP* 32 (1915) 1, 1–16; 2, 57–72; 3, 126–140; 4, 205–220; 5, 271–287; 6, 335–342; 7/8, 387–394.
- Cerkveno leto, v: *DP* 32 (1915) 9/10, 451–466; 11, 535–550; 12, 607–622; 33 (1916) 1, 1–16; 2, 81–86.
- Obred sv. maše, v: *DP* 33 (1916) 3, 129–139; 4, 201–208; 5, 261–269; 6/7, 325–347.
- Novi cerkveni zakonik in prvo sv. obhajilo otrok, v: *BV* 1 (1920/21) 2, 164–168.
- Liturgija in naše notranje življenje, v: *BV* 1 (1920/21) 3/4, 300–304.
- Bogoslovna semenišča na Francoskem, v: *BV* 2 (1922) 1, 81–86.
- Rigorizem naših janzenistov, v: *BV* 3 (1923) 1, 1–49.
- Prepovedana knjiga?, v: *BV* 4 (1924) 2, 161–163.
- Obrednik oglejske cerkve v ljubljanski škofiji, v: *BV* 4 (1924) 1, 1–35; 2, 97–127; 5 (1925) 2, 188.
- Dostavek k razpravi o oglejskem obredniku v ljubljanski škofiji, v: *BV* 5 (1925) 2, 188–189.
- Za sveto leto 1925, v: *BV* 5 (1925) 1, 55–64.
- Pravice izpovednikov v svetem letu 1926, v: *BV* 6 (1926) 3, 220–228.
- Slovenska 'očitna izpoved' v liturgiji, v: *BV* 6 (1926) 4, 265–301.
- 'Očitna izpoved' med črno sv. mašo, v: *BV* 8 (1928) 2, 186–191.
- Najstarejši glagolski spomenik in liturgija sv. Cirila in Metoda, v: *BV* 10 (1930) 3/4, 235–253.
- Kristus v liturgičnih molitvah, v: *BV* 15 (1935) 1, 33–54.

- Kdaj so začeli v liturgiji moliti 'očitno izpoved' v narodnem jeziku?, v: *BV* 16 (1936) 2, 81–98.

c. Strokovni članki

- Zakaj smo začeli izdajati nov list?, v: *Venec cerkvenih bratovščin I.*, 24. dec. 1896, 1, str. 1–2.
- Čitateljem Venca!, v: *Venec cerkvenih bratovščin II.*, 24. nov. 1897, 12, str. 178.
- Uspehi koedukacije, v: *Čas* 8 (1914) 2, 158–159.
- Zakramentalna odveza po kan. 886, v: *BV* 1 (1920/21) 1, 88–91.
- Redni izpovednik redovnic, v: *BV* 1 (1920–21) 1, 91.
- Koga dušni pastir ne sme pripuščati k cerkvenim pogrebom?, v: *BV* 1 (1920/21) 1, 91–92.
- Za slabovidne mašnike, v: *BV* 1 (1920/21) 1, 92.
- Pouk v katekizmu, v: *BV* 1 (1920/21) 1, 92–93.
- Spokornik iz tuje dieceze in rezervati, v: *BV* 1 (1920/21) 2, 168–169.
- Sv. izpoved redovnic, v: *BV* 1 (1920/21) 2, 169–170.
- Pojasnilo k postni zapovedi, v: *BV* 1 (1920/21) 2, 173.
- Postna zapoved za ljubljansko in lavantinsko škofijo leta 1921, v: *BV* 1 (1920/21) 2, 173–174.
- Resna beseda o mašniškem celibatu, v: *BV* 1 (1920/21), št. 2, 177–178.
- Odveza od izobčenja, v: *BV* 1 (1920/21), št. 3/4, str. 305–307.
- Ali so Vincencijeve družbe cerkvene družbe?, v: *BV* 1 (1920/21), št. 3/4, str. 307.
- Izpregled zakonskih zadržkov, če je že vse pripravljeno za poroko, v: *BV* 1 (1920/21), št. 3/4, str. 307–308.
- Navodilo za slabovidne mašnike, v: *BV* 1 (1920/21), št. 3/4, str. 311–312.
- *Benedictus, qui venit* pri peti maši, v: *BV* 1 (1920/21), št. 3/4, str. 313.
- Vpletanje roženvenških skrivnosti med češčenamarijo, v: *BV* 1 (1920/21), št. 3/4, str. 313.
- Ali moremo molke, svetinjice, obdarjene z odpustki, drugim prepustiti?, v: *BV* 2 (1922), št. 1, str. 78.
- Dokaz samskega stanu in naznanilo o sklenjeni poroki, v: *BV* 2 (1922), št. 1, str. 78–79.
- O votivni maši v čast presv. Srcu Jezusovemu prvi petek v mesecu, v: *BV* 2 (1922), št. 1, str. 79.
- *Oratio »Fidelium«*, v: *BV* 2 (1922), št. 1, str. 79–81.
- *Orationes ab Ordinario imperatae*, v: *BV* 2 (1922), št. 1, str. 81.
- Sv. izpoved v velike praznike, v: *BV* 2 (1922), št. 2, str. 161–163.

- Kdaj se presv. Rešnjo Telo prenaša k bolnikom tajno?, v: *BV* 2 (1922), št. 2, str. 173–174.
- Kako se molijo ali pojo lavretanske litanije, v: *BV* 2 (1922), št. 2, str. 174.
- O izpovedni molčečnosti, v: *BV* 2 (1922), št. 3/4, str. 283–286.
- Komu se zakramentali ne smejo deliti?, v: *BV* 2 (1922), št. 3/4, str. 286–289.
- Prepovedane slike, v: *BV* 2 (1922), št. 3/4, str. 289–291.
- O sv. obhajilu pri polnočni maši na sv. večer v župnih cerkvah, v: *BV* 2 (1922), št. 3/4, str. 291–292.
- Nova prošnja v litanijah vseh svetnikov, v: *BV* 2 (1922), št. 3/4, str. 294.
- Ali smejo verniki pri sv. maši mašniku odgovarjati in glasno moliti molitve v kánonu?, v: *BV* 3 (1923), št. 1, str. 79–80.
- Kako so molili v Družbi Jezusovi v nje prvi dobi?, v: *BV* 3 (1923), št. 2, str. 171–176.
- Causa beatificationis častitljivega božjega služabnika Roberta kardinala Bellarmina, v: *BV* 1 (1920/21), št. 2, str. 199–200.
- Odveza od cenzur, v: *BV* 3 (1923), št. 2, str. 179.
- Izpregled zakonskih zadržkov, v: *BV* 3 (1923), št. 2, str. 179–180.
- De jejunio eucharistico ante Missam, v: *BV* 3 (1923), št. 3/4, str. 282–283.
- Dijaški dvoboji, v: *BV* 3 (1923), št. 3/4, str. 284–285.
- Župnikova pravica pri procesijah, v: *BV* 3 (1923), št. 3/4, str. 285–286.
- Votivna maša v čast presv. Srcu Jezusovemu prvi petek v mesecu, v: *BV* 4 (1924), št. 1, str. 79.
- Zadnji evangelij pri maši, v: *BV* 4 (1924), št. 1, str. 79–80.
- Vprašanje o mašnem štipendiju, v: *BV* 4 (1924), št. 1, str. 80.
- Prepovedana knjiga, v: *BV* 4 (1924), št. 2, str. 161.
- K vprašanju o zadnjem evangeliju pri maši, v: *BV* 4 (1924), št. 2, str. 174–176.
- Jejunium eucharisticum, v: *BV* 4 (1923), št. 2, str. 176.
- Kolikokrat se moli pri oficiju antifona preblažene D. Marije?, v: *BV* 4 (1924), št. 2, str. 176.
- Črna maša za rajnega po prejetem poročilu o smrti, v: *BV* 4 (1924), št. 3/4, str. 274–275.
- Izpovedovanje v župnijah ob meji domače in sosednje dieceze, v: *BV* 4 (1924), št. 3/4, str. 275–277.
- Izpovednik v tuji škofiji, v: *BV* 4 (1924), št. 3/4, str. 277.
- Sv. obhajilo in konkubinarji, v: *BV* 4 (1924), št. 3/4, str. 277–278.
- Kdaj se sme sv. poslednje olje iznova podeliti?, v: *BV* 4 (1924), št. 3/4, str. 278–279.
- Sv. obhajilo pri polnočni maši na sv. večer, v: *BV* 5 (1925), št. 1, str. 71–72.
- Liturgične določbe za evharistične shode, v: *BV* 5 (1925), št. 1, str. 72.

- Porcijunkulski odpustki, v: *BV* 5 (1925), št. 1, str. 72–73.
- Razni blagoslovi v sv. letu, v: *BV* 5 (1925), št. 2, str. 170–171.
- Cerkevne organizacije in redno dušno pastirstvo, v: *BV* 5 (1925), št. 3/4, str. 252–255.
- Rimskim romarjem, v: *BV* 5 (1925), št. 3/4, str. 256.
- Za tiste, ki v sv. letu ne morejo iti v Rim, v: *BV* 5 (1925), št. 3/4, str. 256.
- Odloki sv. Stolice, v: *BV* 6 (1926), št. 3, str. 228–230.
- Novi rimski obrednik, v: *BV* 6 (1926), št. 4, str. 336–340.
- Izpregled za hlapčevska dela v nedelje in praznike, v: *BV* 6 (1926), št. 4, str. 342–343.
- Odpustki križevega pota, v: *BV* 7 (1927), št. 2, str. 142.
- Zakaj ni sv. Petra Kanizija v našem liturgičnem direktoriju, v: *BV* 7 (1927), št. 2, str. 143.
- Zoper nenravno slovstvo, v: *BV* 7 (1927), št. 3/4, str. 228–230.
- Action Française katoličanom prepovedana, v: *BV* 7 (1927), št. 3/4, str. 230–233.
- Rimske štacijske cerkve, v: *BV* 7 (1927), št. 3/4, str. 235–240.
- Odgovori odbora za razlaganje cerkvenega zakonika: o izpovedi redovnic; o odvezi v smrtni nevarnosti; o izpregledu zakonskih zadržkov; o subdelegaciji za poroko, v: *BV* 8 (1928), št. 2, str. 161–165.
- Odloki sv. stolice: O tajnem prenašanju presv. Rešnjega Telesa k bolnikom; Ali sme mašnik ob priliki, ko prinese sv. obhajilo bolniku, tudi druge vernike izpovedati in obhajati; Kako naj se upodablja sv. Duh?; Zoper one, ki prihajajo iz orienta in nabirajo mašne štipendije; Ali morejo biti redovne osebe člani društva za razširjanje vere?; O sklepanju sv. zakona samo pred pričami, brez pristojnega župnika; O župnikovi pasivni asistenci pri sklepanju mešanega zakona, v: *BV* 8 (1928), št. 3/4, str. 298–302.
- O molitvi v čast najsvetejšemu zakramentu med mašo, v: *BV* 9 (1929), št. 1, str. 56–67.
- Prefacija pri votivni poročni maši med osmino vnebohoda, v: *BV* 9 (1929), št. 1, str. 67–68.
- Pokopavanje mrličev v cerkvi, v: *BV* 9 (1929), št. 1, str. 68.
- Prepovedi *Indexa* in katoličani vzhodnega obreda, v: *BV* 9 (1929), št. 1, str. 68.
- Dostavki v krstni knjigi v krajih sedanje Rusije, v: *BV* 9 (1929), št. 1, str. 68–69.
- O izrednem svetem letu 1929, v: *BV* 9 (1929), št. 2, str. 169–173.
- Altare privilegiatum v svetem letu 1929, v: *BV* 9 (1929), št. 2, str. 282.
- Odgovori odbora za razlaganje cerkvenega zakonika: o škofovih pravicah pri blagoslovih; O razdiravnem zakonskem zadržku publicae honestatis;

- O izpregledu zdržnosti in posta; O izpraševanju prič pri cerkvenem sodišču; O pravadah za razporoko in ločitev zakona, v: *BV* 9 (1929), št. 2, str. 282–284.
- Obhajanje bolnikov, v: *BV* 9 (1929), št. 2, str. 284–285.
 - Sprejemanje Rusov v katoliško Cerkev, v: *BV* 9 (1929), št. 2, str. 285.
 - Vprašanja in odgovori. Praefationes in cantu feriali; Vprašanje o sv. obhajilu v bolnikovi sobi, v: *BV* 9 (1929), št. 2, str. 286.
 - O Rusih, ki se vračajo v katoliško Cerkev, v: *BV* 10 (1930), št. 1, str. 84–86.
 - Odloki sv. stolice: Križi, obdarjeni z odpustkom »toties quoties«; Praznovanje titularnega godu župne cerkve; Prepovedana knjiga; De masturbatione; O zakonu nekatoličanov; O cerkvenem pogrebu; O cerkvenem imetju; Zbirka molitev in dobrih del, obdarjenih z odpustki, v: *BV* 10 (1930), št. 1, str. 86–89.
 - Odloki sv. stolice: Instructio de quibusdam vitandis atque observandis in conficiendo Sacrificio Missae et in Eucharistiae Sacramento distribuendo et asservando; Prepovedane knjige; O porciunkulskem odpustku; O zbirkah orientalskih klerikov za maše in druge namene; Navodilo glede nedostojne ženske noše; O zakonu nekatoličanov; O pravadah za razporoko in ločitev zakona; O porokah v korist cerkvi, v: *BV* 10 (1930), št. 3/4, str. 329–334.
 - Odloki sv. stolice: Molitev za odpustek, ki se dobi »toties quoties« pri obisku cerkve; Prekinjen noviciat; Če diakon deli sv. obhajilo; O sprejemu pozakonjenih v semenišče; Sv. penitenciarija in verniki vzhodne Cerkve; Popolni odpustek za oficij opravljen pred najsvetejšim zakramentom, v: *BV* 11 (1931), št. 1, str. 70–72.
 - Odloki sv. stolice: Odpustki križevega pota za bolnike; Zvonjenje z blagoslovljenimi zvonovi, v: *BV* 11 (1931), št. 4, str. 311–313.
 - Izredno sveto leto in veliki jubilej ob 1900-letnici našega odrešenja, v: *BV* 13 (1933), št. 3, str. 186–198.
 - Odloki sv. stolice: Fakultete za blagoslove, združene z odpustki, daje v prihodnje samo sv. penitenciarija; Maša v čast sv. ustanoviteljev redovnih kongregacij; De jejunio eucharistico ante Missam; Odpustek za angelovo češčenje; Odpustek za molitev ob petkih, ko zvoni v spomin Gospodove smrti, v: *BV* 13 (1933), št. 3, str. 198–202.
 - Odloki sv. stolice: Kaj pomeni pri dovoljenju odpustkov pogoj »visitandi ecclesiam vel oratorium« in »precandi ad mentem Summi Pontificis«?; O fakultetah za blagoslove z odpustki, v: *BV* 13 (1933), št. 4, str. 277–279.
 - Fakultete izpovednikov v izrednem sv. letu 1934–1935, v: *BV* 14 (1934), št. 2, str. 163–169.
 - O katoliški akciji, v: *BV* 14 (1934), št. 2, str. 169–171.

- Odloki sv. stolice: O uporabi prevodov svetega pisma v cerkvi; Navodilo o binaciji liturgije za svečenike bizantinskega obreda; Prepoveduje se pobožnost, ki jo imenujejo štiriinštiridesetih maš, v: *BV* 14 (1934), št. 2, str. 171–173.
- Po katerem liturgičnem koledarju naj moli mašnik brevir, kadar se mudi zunaj domače škofije?, v: *BV* 16 (1936), št. 1, str. 62–63.
- Ali se tiha župna maša šteje za slovesno mašo?, v: *BV* 16 (1936), št. 2, str. 134–137.
- Vesoljna odveza nekdanj in sedaj, v: *BV* 16 (1936), št. 2, str. 137–142.
- Misli iz okrožnice Pija XI. »Vigilanti cura« o vzgojnem pomenu kinematografa, v: *BV* 16 (1936), št. 3, str. 217–221.
- Votivna maša v čast Jezusu Kristusu, najvišjemu in večnemu duhovniku, v: *BV* 16 (1936), št. 4, str. 296–298.
- O obredu votivne maše v čast Jezusu Kristusu, najvišjemu in večnemu duhovniku, v: *BV* 17 (1937), št. 2/3, str. 191–192.
- O fakultetah za blagoslove združene z odpustki, v: *BV* 17 (1937), št. 2/3, str. 193.
- Nova avtentična zbirka molitev in pobožnih vaj, obdarjenih z odpustki, v: *BV* 19 (1939), št. 1, str. 41–43.
- Pastoralne inštrukcije za ljubljansko škofijo, v: *BV* 21 (1941), št. 2/4, str. 255–259.

d. Recenzije

- Die liturgischen Verrichtungen der Leviten und Assistenten. Von Vhristian Kunz, Praefekt am bischöfl. Klerikalseminar zu Regensburg. Regensburg. Druck und Verlag von Friedrich Pustet, 1901, v: *DP* 19 (1902), št. 2, str. 119–120.
- Die liturgischen Verrichtungen der Ministranten. (Handbuch der priesterlichen Liturgie nach dem römischen Ritus. 2. Buch). Von Christian Kunz. Regensburg. Verlag von Friedrich Pustet 1902. Str. XII. + 370, v: *DP* 19 (1902), št. 12, str. 747–248.
- Missae de Requie iuxta Rubricas a Leone XIII. reformatas et Decreta S. Rituum Congregationis novissima, accedit appendix de Missis in altari privilegiato. Tractatus liturgicus in usum Cleri concinnatus a Josepho Erker, Canonico eccl. cath. Labacen. 1903. Labaci. Str. 92, v: *DP* 20 (1903), št. 4, str. 322–323.
- Aphorismi eucharistici, id est pia et sanctae celebrationis monita ex praecipuis ascetis collecta et illustrata opera Jacobi Merlo - Horstii, ecclesiae Colon. B. Mariae V. in Pasculo pastoris. Textum recensuit adiectisque prccibus ante et post Missam denuo edidit J os. Aloy sius Krebs, C. SS.

- R. Ratisbonae, Sumptibus Pustet, 1902. 158 strani, v: *DP* 20 (1903), št. 4, str. 323.
- Manresa oder die geistlichen Übungen des heiligen Ignatius in neuer, leichtfasslicher Darstellung zum Gebrauche aller Gläubigen. Nach dem Französischen frei bearbeitet von Franz Anton Schmid, Priester der Gesellschaft Jesu. Sechste, durch P. K. Friedrich, S. J., vermehrte und vergrößerte Auflage. Regensburg. Pustet, 1903. Strani VIII. + 516, v: *DP* 20 (1903), št. 4, str. 323–324.
 - Die liturgischen Verrichtungen des Celebranten. (= Handbuch der priesterlichen Liturgie nach dem römischen Ritus. 4. Buch.) Von Christian Kunz, Präfekt am bischöfl. Klerikalseminar zu Regensburg. Regensburg, Rom, New York und Cincinnati. Druck und Verlag von Fr. Pustet. 1904. Str. 352, v: *DP* 21 (1904), str. 208.
 - Der Dienst des Messners. (Handbuch der priesterlichen Liturgie nach dem römischen Ritus. 1. Buch.) Von Christian Kunz. Regensburg, Pustet, 1904. VI in 144 str., v: *DP* 22 (1905), št. 6, str. 383–384.
 - Janez Flis, korar. Umetnost v bogočastni službi, v: *Čas* 2 (1908), str. 247–248.
 - Heortologija. Svetkovine Gospodove u zapadnoj i iztočnoj Crkvi. Napisao Bruno Lovrić. U Đakovu (1913), str. 264, v: *Čas* 8 (1914), št. 2, str. 162–163.
 - Viktor Bežek, Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom. B. Občno vzgojeslovje. V Ljubljani 1914, v: *Čas* 9 (1915) št. 6, str. 348–351; 10 (1916), št. 5, str. 275–277; 11 (1917), št. 4/5, str. 243–244.
 - Pastoralmedizin. Die Naturwissenschaft auf dem Gebiete der katholischen Moral und Pastoral. Ein Handbuch für den katholischen Klerus. Von Dr. Ernst W. M. von Olfers. Dritte, vermehrte und verbesserte Auflage. (XVI u. 238). Freiburg & Wien 1911, Herdersche Verlagshandlung, v: *BV* 14 (1911), št. 2, str. 272–273.
 - Rimski misal ko molitvenik priredio dr. Dragutin Kniewald, sudjelovanjem Petra Brozičevića, Milana Pavelića, dra. Franje Zagode. Naklada dra. Stjepana Markulina. Zagreb 1921. (str. X L + 934), v: *Čas* 16 (1922), str. 228–229.
 - Bilz, Dr. Jak., Die Ehe im Lichte der katholischen Glaubenslehre. Freiburg 1918, v: *BV* 1 (1920/21), št. 1, str. 108–110.
 - Ries, Dr. Jos., Die Mischehe eine ernste Pastorationssorge. Freiburg 1918, v: *BV* 1 (1920/21), št. 1, str. 108–110.
 - Saedler, Peter, Müttersselsorge und Mütterbildung. Freiburg 1918, v: *BV* 1 (1920/21), št. 1, str. 108–110.

- Sträter, Dr. Herm., Das Männerapostolat. Freiburg 1917, v: *BV* 2 (1920/21), št. 2, str. 191–192.
- Mutz, Die Verwaltung der Sakramente, v: *BV* 2 (1922), št. 1, str. 103.
- Kramp, Jos. S. J., Messliturgie und Gottesreich, I-III. Freiburg i. Br. 1921, v: *BV* 3 (1923), št. 1, str. 87–89.
- Stroj, Liturgika. Nauk o bogočastnih obredih sv. katoliške Cerkve. Ljubljana 1922, v: *BV* 3 (1923), št. 1, str. 89–90.
- P. Čebulj Regalat. O.F.M., Janzenizem na Slovenskem in frančiškani. Ljubljana 1922, v: *BV* 3 (1923), št. 2, str. 186–187.
- Ehl, A., Schwesternseelsorge. Paderborn 1924, v: *BV* 4 (1924), št. 3/4, str. 306.
- Scharsch, P. Ph., O.M.I., Spoved malih grehov. Priredil dr. Frančišek Jerè. V Ljubljani 1926, v: *BV* 7 (1927), št. 2, str. 157–158.
- Eisenhofer, Dr. Ludw., Katholische liturgik. Freiburg i. Br. 1924, v: *BV* 5 (1925), št. 2, str. 185.
- Braun Joseph S. J., Liturgisches Handlexicon. Regensburg 1924, v: *BV* 5 (1925), št. 2, str. 185–186.
- Braun Jos., S. J., Das Memoriale Rituum Benedikts XIII. Regensburg 1923, v: *BV* 5 (1925), št. 2, str. 186.
- Schulte, Dr. Theol. Adalbert, Die Hymnen des Breviers nebst den Sequenzen des Missale, v: *BV* 7 (1927), št. 1, str. 79–80.
- Teraš, P. Mavricij, O.M. Cap., Pod zastavo sv. Frančiška. V spomin sedme stoletnice Frančiškove smrti, v: *BV* 7 (1927), št. 1, str. 80.
- Über die Reue als Sacramentsteil und als Disposition der Rückfälligen. Speicher (Schweiz) 1926, v: *BV* 8 (1928), št. 2, str. 184–185.
- Bauer, Prof. dr. Lorenz, Der Altar und seine Ausstattung nach Auffassung und Anordnung der Kirche. Jahrg. 1928. Düsseldorf, v: *BV* 9 (1929), št. 2, str. 310–311.
- Holzmeister Urban, S. J., Orationes liturgicae meditationibus Exercitiorum S. Ignatii de Loyola accommodatae. II. Aufl. Verlag Felizian Rauch, Innsbruck, 1929, v: *BV* 9 (1929), št. 3/4, str. 311.
- U. Talija, Lijek duševnim bolima. Split 1929, v: *BV* 9 (1929), št. 3/4, str. 311.
- P. Thoma Villanova Gerstera Zeil o.M. Ca p., De quaestionibus a confessorio ponendis. Oeniponte 1929, v: *BV* 9 (1929), št. 3/4, str. 312.
- H. Merkelbach, O. Pr., Quaestiones Pastorales. II. De Embryologia et de Ministracione Baptismatis. III. De Variis Poenitentium categoriis. IV. De Poenitentiae Ministro eiusque Officiis. Liège, »La Pensée catholique«, 1927–1928, v: *BV* 10 (1930), št. 1, str. 101–103.

- Philippus Maroto, C. M. F., De extraordinario jubilaeo anni 1929. Brevis expositio Constitutio-nis Apostolicae »Ausplicantibus«. Roma. Tip. poi. »Cuore di Maria« 1929, v: *BV* 10 (1930), št. 1, str. 103–104.
- P. Mavricij Teraš O. Min. Cap., Za visokim ciljem. Pota in ovire krščanskega življenja. V Ljubljani (1929), v: *BV* 10 (1930), št. 1, str. 104.
- Kirlin, Msgr. J. L. J., Der moderne Seelsorger auf den Pfaden des hl. Johannes Baptista Vianney. Aus dem Englischen übersetzt von Dr. Paul Reineit. Freiburg i. Br. 1929, v: *BV* 10 (1930), št. 2, str. 199–200.
- Auffray A., Vzgojna metoda bl. Janeza Bosca. Po francoskem priredil prof. Ant. Logar. Ljubljana 1929, v: *BV* 10 (1930), št. 3/4, str. 352.
- Kniewald, dr. Dragutin, sveuč. prof., Pastirsko bogoslovje, Svezak I: Dušobrižnikova ličnost i djelatnost. Zagreb 1930, v: *BV* 11 (1931), št. 1, str. 89–93.
- Brinktrine, Dr. Johannes, Die heilige Messe in ihrem Werden und Wesen. Paderborn 1931; Brinktrine, Dr. Johannes, Das Römische Brevier. Paderborn 1932, v: *BV* 13 (1933), št. 1, str. 106–109.
- Petrani Alexius, De relatione iuridica inter diversos ritus in ecclesia catholica. Taurini-Romae 1930, v: *BV* 13 (1933), št. 1/2, str. 109.
- Stapper Richardus, Ordo Romanus primus de missa papali. (Opuscula et textus historiam ecclesiae eiusque vitam atque doctrinam illustrantia. Series liturgica, edita curantibus R. Stapper et A. Rücker, fasc. I.) 1933. Münster, v: *BV* 13 (1933), št. 3, str. 213–214.
- Textus antiqui de Festo Corporis Christi. Collegit et notis illustravit Petrus Browe S. J. (Opuscula et textus historiam ecclesiae eiusque vitam atque doctrinam illustrantia. Series liturgica edita curantibus R. Stapper et A. Rücker. Fase. IV.) 1934. Münster, v: *BV* 15 (1935), št. 1, str. 74.
- S. Francisci Assisiensis et S. Antonii Patavini officia rhythmica auctore fratre Juliano a Spira edidit et notis illustravit Hugo Dausend O. F. M. 1934. Münster i. W., v: *BV* 15 (1935), št. 1, str. 74–75.
- Consuetudines liturgicae in functionibus anni ecclesiastici papalibus observandae. E sacramentario Codicis Vat. Ottobon. 356 desumpsit atque edidit Johannes Brinktrine. 1935. Edidit Aschendorff Monasterii, v: *BV* 15 (1935), št. 1, str. 75–76.
- Potočnik, dr. Ciril, Sveti red. Pouk za ordinande. Samozaložba. Tisk Misijonske tiskarne. Domžale-Groblje, v: *BV* 15 (1935), št. 3/4, str. 297.
- Kniewald, dr. Dragutin, Liturgika. Zagreb 1937, v: *BV* 17 (1937), št. 4, str. 297.
- Čadež Anton, **Življenje govori**. Zgledi iz zgodovine in vsakdanjosti, razvrščeni po vsebini katekizma. V Ljubljani 1940, v: *BV* 20 (1940), št. 4, str. 331–332.

- Kniewald, Dr. Dragutin, Zagrebački liturgijski kodeksi XI.-XV. stoljeca. *Codices liturgici manuscripti Zagrebienses a saeculo XI. usque ad finem s. XV.* Zagreb 1940; Kniewald, Dr. Dragutin, *Obred i obredne knjige zagrebačke stolne crkve 1094–1788.* Zagreb, 1940, Kniewald, Dr. Dragutin, *Pavlinski obredni priručnik iz g. 1644.* Zagreb 1940, v: *BV* 21 (1941), št. 2/4, str. 292–295.

VIRI IN LITERATURA

Viri

Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL)

NŠAL, Zapuščine, Franc Ušeničnik, škatle 45–51.

Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani (ZAMU)

ZAMU, Personalna mapa UL, IV–69/1019.

Literatura

- Ambrožič, Matjaž, *Spomini in Semeniška kronika 1941–1944 Ignacija Nadraha.* Ljubljana 2010.
- Cajncar, Stanko, V spomin doktorju Francetu Ušeničniku, v: Franc Grivec (ur.), *Zbornik Teološke fakultete II.* Ljubljana 1952, str. 182–184.
- Demšar, Josip, *Vzgojeslovna načela. Spisal dr. Fr. Ušeničnik.* V Ljubljani 1918. Založilo Katoliško tiskovno društvo, v: *Čas* 12 (1918) 6, str. 292–293.
- Dr. D. P. Književnost: Dr. Fr. Ušeničnik: Pastoralno bogoslovje. Ljubljana 1919–20, v: *Vlasičnik Hrv. katol. društvo*: Broj 3–6. Zagreb, mart. do junija 1920, XXIII. str. 28–29.
- N. N. Ušeničnik, dr. Franc. Pastoralno bogoslovje. V Ljubljani 1919 i 1920. Založila Jugoslovanska knjigarna, v: *Vjesnik - Vrhbosna* 1920, br. 9–12. Izdajatelj Kaptol Vrhbosanski v Sarajevu, str. 134–136.
- Oražem, Janez, Dr. France Ušeničnik učitelj dušnega pastirstva, v: Franc Grivec /ur./, *Zbornik Teološke fakultete II.*, Ljubljana 1952, str. 54–61.
- Pogačnik, Jože, Ušeničnik dr. Fr., *Pastoralno bogoslovje.* Druga, popravljena izdaja, Ljubljana 1932: Jugoslovanska knjigarna, v: *BV* 13 (1933) 4, str. 291–294.
- Potočnik, Ciril, Ušeničnik, dr. F., *Pastoralno bogoslovje.* Tretja, popravljena izdaja, Ljubljana 1940, v: *BV* 21 (1941) 1, str. 100–104.
- Rimski obrednik. Sveta pokora,* Ljubljana 1976.
- Smolik, Marijan, *Ušeničnik Franc, Častni kanonik, apostolski protonotar (1866–1952),* v: <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi752242/> (pridobljeno: 15. 2. 2019).
- Smrekar, Jožef. Stare pisane mašne bukve kranjskega farnega arhiva, v: *Zgodovinski zbornik* 1888 in 1889, str. 7–14, 25–30, 37–46, 53–62, 71–78, 87–94, 102–108.
- Snoj, Andrej, Ob grobu dr. Franceta Ušeničnika, v: Franc Grivec (ur.), *Zbornik Teološke fakultete II.*, Ljubljana 1952, str. 52–53.
- Zupančič, Anton, *Duhovno pastirstvo,* Ljubljana (v samozaložbi) ¹1885; ²1894.

POVZETEK

Razprava prinaša prvo širšo obravnavo strokovnega, znanstvenega in pedagoškega dela prvega dekana Teološke fakultete, pastoralnega teologa in

liturgika prof. ddr. Franca Ušeničnika. Ob najpomembnejših biografskih podatkih, Ušeničnikovem značaju in njegovi izobraževalni poti, katere krona sta bila doktorata iz filozofije in teologije, nam razprava ponuja vpogled v Ušeničnikovo sodelovanje pri ustanavljanju Univerze v Ljubljani, v njegovo znanstveno, raziskovalno in pedagoško delo, v ustanovitev in uredniško delo Venca cerkvenih bratovščin, predvsem pa vpogled v njegova znanstvena dela, razprave, recenzije in strokovne članke. Kljub nekaterim dosedanjim leksikografskim opisom njegovih del (Smolik, Oražem), prinaša razprava podrobnejši, celostni in kritični pregled Ušeničnikovega bibliografskega opusa, ki po mnenju mnogih ni toliko sad znanstvenega raziskovanja kolikor pridnega zbiranja, analitičnega razmišljanja in sintetične ter praktične uporabnosti njegovih del v pastoralne namene.

KLJUČNE BESEDE: *pastoralno bogoslovje, liturgika, Franc Ušeničnik (1866–1952), Univerza v Ljubljani*

Summary

SCIENTIFIC, PEDAGOGICAL, AND SCHOLARLY WORK OF THE FIRST DEAN OF THE FACULTY OF THEOLOGY, FRANC UŠENIČNIK, PhD

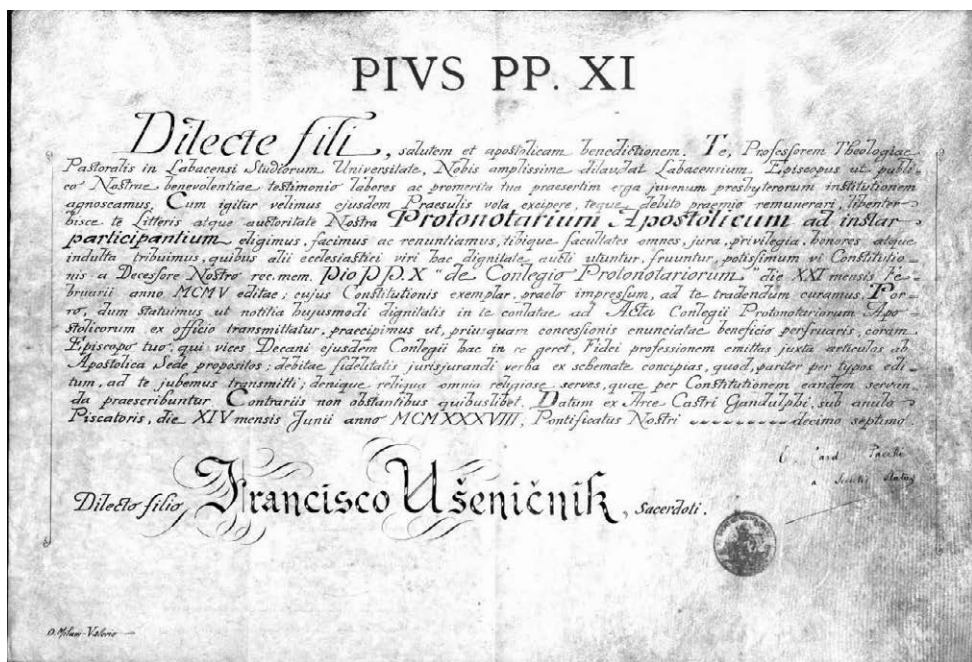
The article offers the first wider discussion of the expert, scientific, and pedagogical work of the first dean of the Faculty of Theology, the pastoral theologian and liturgist, Prof DDr Franc Ušeničnik. In addition to the most significant biographical data, a description of Ušeničnik's character, and his educational path, the crown of which were two PhDs in philosophy and theology respectively, the discussion presents an insight into Ušeničnik's collaboration in the establishment of the University of Ljubljana, its scientific, research, and pedagogical work, the establishment and editorial work with the Venec cerkvenih bratovščin, and above all, an insight into his scientific works, discussions, peer reviews, and expert articles. Despite some of the lexicographic descriptions of his work until today (Smolik, Oražem), this article brings a more detailed, comprehensive, and critical review of Ušeničnik's bibliographical opus, which in the opinion of many is not so much the fruit of his scientific research as it is of diligent collecting, analytical thinking, and synthetical and practical usefulness of his work for pastoral purposes.

KEYWORDS: *pastoral theology, liturgy, Franc Ušeničnik (1866–1952), University of Ljubljana*

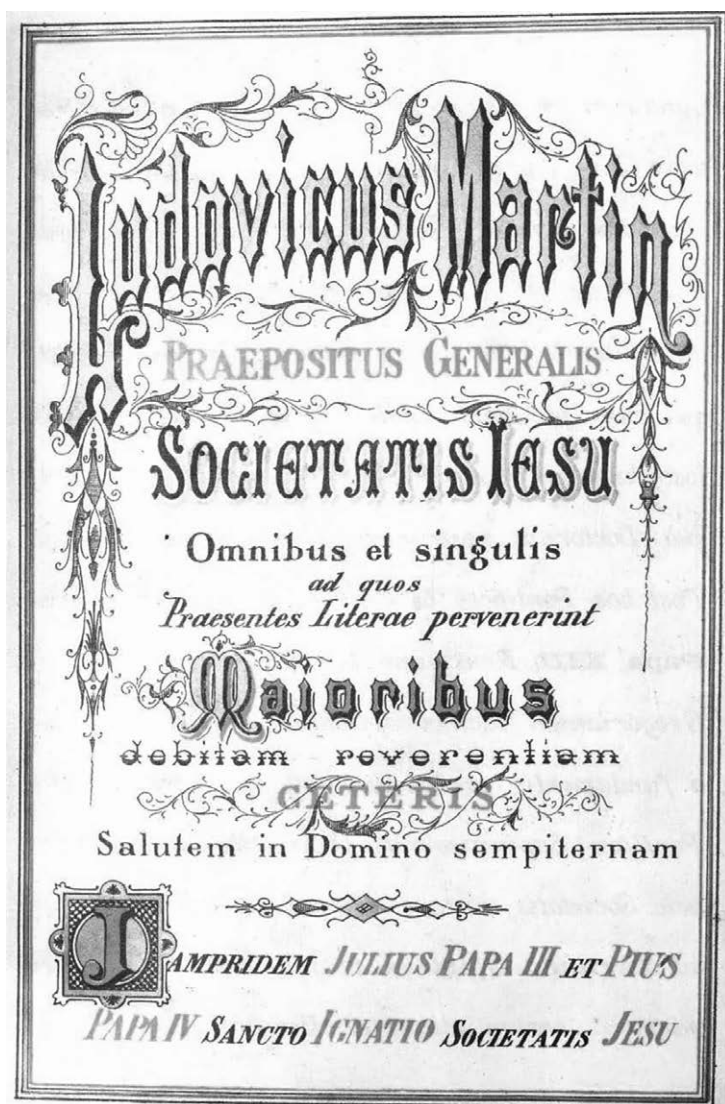
PRILOGE

Sl. 1: Franc Ušeničnik, Doktorska diploma iz filozofije (NŠAL Zapuščine: škatla 51).

Sl. 2: Franc Ušeničnik, Imenovanje za apostolskega protonotarja
(NŠAL, Zapuščine: škatla 51).

Sl. 3: Franc Ušeničnik, Listina o doktoratu iz teologije (NŠAL Zapuščine: škatla 51).